

ÕPPEKAVA

Maidla 2022

KINNITATUD

MTÜ Puuetega Laste
Keskus Lootus
Juhatuse koosoleku otsusega nr. 14
30. august 2017

MUDETUD

Juhatuse koosoleku otsusega nr. 45
21. veebruar 2020

EESSÕNA

SALU KOOL on mittetulunduslik erakool, erivajadustega lastele alus- ja põhihariduse andmiseks, mis on ka MTÜ Puuetega Laste Keskuse Lootus üks tegevuse eesmärke. Nii nagu iga teine kool teostab ta riigi poolt pandud ülesandeid teostada õpilastele hariduse andmist ja koolikohustuse täitmist.

Iga laps olgu õnnelik ja võimalikult iseseisev.

Kui inimene vajab abi, tuleb teda aidata, kui ta saab ise hakkama tuleb temalt seda nõuda. Kõik lapsed, kes on sündinud siia ilma, peavad saama kooliharidust, olenemata puude raskusest. Kuid selleks, et saada korralikku haridust peab selleks olema igale lapsele tema erivajadusele vastav kool. Haridus, mis nendes koolides antakse peab olema sügavalt individuaalse lähenemisega. Iga laps peab tunnetama, et ta on tähtis ja temaga tegeletakse, õpetatakse, abistatakse, kui ta pole ise võimeline teatavaid õppeprotsessi osi vahetult omandama. Vastavalt **Eesti Vabariigi Haridusseadusele (Vastu võetud 23. 03. 1992. a seadusega jõustunud 30. 03. 1992.) §4. Haridussüsteemi korralduse põhimõtted** (1) Riik ja kohalik omavalitsus tagavad Eestis igäihe võimalused koolikohustuse täitmiseks ja pidevõppeks õigusaktides ettenähtud tingimustel ja korras.

Selle kõige elluviimiseks on loodud MTÜ Puuetega Laste Keskuse Lootus poolt SALU KOOL mõõduka-, raske-, ja sügava vaimupuude ja liitpuudega lastele alates 3- 17(20) eluaastani, kus neile antakse alus- ja põhiharidus.

§ 46. Haridusliku erivajadusega õpilane (PGS)

- (1) Haridusliku erivajadusega õpilane on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, terviseseisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas.

Õpilased, kes oma erivajaduse tõttu ei saa haridust põhikoolis peavad oma hariduse saama erikoolis.

Kohustusliku erikooli põhilised eeskirjad, ettekirjutused ja erikooli korraldus on määratud kooliseadustega.

- õpetus on suunatud võimalikult suure iseseisvuse arendamisele.
- lapsed peavad õppima elama s. t. eneseteostust sotsiaalses integratsioonis.

OLEVIKU ÜLESANNE: tuleb hakkama saada igapäevastes olukordades.

TULEVIKU VISIOON: ettevalmistus ettetulevate situatsioonide lahendamiseks.

EELNEVAST OLENEBKI ARENGUPUUDEGA INIMESE ELUVÕIME.

Salu Kooli MISSIOON

IGA LAPS ON ARENGUKS VALMIS

Salu Kooli VISIOON

ÕPETUS ON SUUNATUD VÕIMALIKULT SUURE ISESEISVUSE ARENDAMISELE.

Lapsed peavad õppima elama s. t. eneseteostust sotsiaalses integratsioonis ettevalmistus ettetulevate situatsioonide lahendamiseks.

Eelnevast olenebki: ARENGUPUUDEGA INIMESE ELUVÕIME.

SISUKORD

ÜLDOSA	4
TOIMETULEKUÕPE	8
1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID	8
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	9
3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED	10
4. ÕPPEKORRALDUS	16
5. HINDAMINE	18
6. ÕPPETEGEVUS JA ÕPITULEMUSED ÕPPEAINETI	18
7. VALIKAINED. INFORMAATIKA	35
HOOLDUSÕPE	40
1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID	40
2. ÕPPE- JA ARENDUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	40
3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED	41
4. ÕPPEKORRALDUS	45
5. HINDAMINE	46
6. TEGEVUSVALDKONNAD	46
KOOLIEELNE ÕPPEKAVA	53
1. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	53
2. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED	53
3. ÕPIKÄSITLUS	54
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	54
5. RÜHMA ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	54
6. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	55
7. 6–7 aastase LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	55
8. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE SISU ja LÕIMIVAD TEGEVUSED 6-7 aastastel LASTEL	57
9. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE SISU ja LÕIMIVAD TEGEVUSED 3- 6 aastastel LASTEL	59
10. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED	60
INDIVIDUAALSE ÕPPEKAVA KOOSTAMINE	61

ÜLDOSA

Salu kooli õppekava koostamise aluseks on võetud Põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast 16. 12. 2010.a. HM ministri määrus nr.182 (toimetulekuõpe ja hooldusõpe), redaktsioon 17.02.2018, avaldatud RT I, 14.02.2018, 7 ja koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast 29.05.2008 nr. 87

Arengu eesmärgid

1. Laste iseseisvusastme tõstmine
2. Lastele turvatunde tagamine, stressivaba õhkkond
3. Rohkete erinevate emotsioonide pakkumine
4. Suurendada lastes motivatsiooni tegutseda ise
5. Adapteerida õpilane ümbritsevasse ellu
6. Määrata kindlaks ja täpsustada iga õpilase kasvatamise, arendamise ja õpetamise põhisuunad, eesmärgid ja ülesanded ja teostada need õpetamise ja kasvatamise käigus.
7. Iga lapse individuaalne arendamine vastavalt tema võimetele
8. Ühiskonna suhtumise (tolerantsus, hoolivus, võrdsus jne.) mõjutamine erivaja

Kooli õppe- kasvatustöö eesmärk: põhiharidus igale õpilasele vastavalt tema vaimsetele võimetele ja arengu iseärasustele

Kooli õppe- kasvatustöö ülesanded:

- * õpetada lapsi kindla eesmärgiga, süsteemselt, võttes aluseks individuaalse õppekava ja rehabilitatsiooniplaani
- * arendama lapsi vaimselt, füüsiliselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt, nii et nad tuleksid võimalikult väikse abiga teda ümbritsevas keskkonnas toime tulema
- * õpetada töötama ja suhtlema grupis, talumaks enda läheduses teisi õpilasi kellega võiks koos õppida
- * õpetada suhtlema verbaalselt või vastava kommunikatiivse abivahendiga
- * luua õpilasele kõik võimalused õppimiseks lähtuvalt tema eripärast
- * haarata õppeprotsessi lapsevanemad koostöö eesmärgil, lapse maksimaalseks sihipäraseks ja järjepidevaks arendamiseks
- * nõustada lapsevanemaid, et nad suudaks õppetöö vaheaegadel last arendada (korrates säilitada õpitut)

Kooli õppeaineid läbivad teemad, mis viiakse läbi igapäevaselt ja vastal tähtpäeval. (Ainekavades- ja individuaalsetse arengukavades detailsem kava.)

*** Mina-**

Minu nimi. Pildilt enda tundmine. Tunne oma keha: käsi, jalg, pea, kõht, nägu (silmad, nina suu....)

*** Perekond**

Ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa. Perekildilt teatavate isikute tundmine.

*** Kodu**

Kus ma elan? Kes veel minu kodus elavad?

*** Aeg**

- päev, öö; nädal; kuu; aasta

Mis päev täna on? Öösel on pime, me magame. Esmaspäeval tuleme kooli, reedel läheme koju. Puhkepäevad: laupäev, pühapäev.

Kuu nimetused. Aasta number.

* **Aastaajad**

Kevad, suvi, sügis, talv- looduse eripära, praktilised õppused õues.

* **Sotsiaalne keskkond**

- kool

Kooli nimi, sümboolika (lipp, logo). Kus kool asub, mitu klassi on koolis, kes on klassiõpetaja?

- asula

Kus asulas on meie kool, minu kodu (asula nimi)?

- linn

Eesti pealinn, minu kodu,- kooli läheduses olev linn

- riik

Me elame Eesti Vabariigis

* **Kultuur**

- sünnipäev(ad)

Minu sünnipäev, minu vanemate sünnipäevad, klassikaaslaste sünnipäevad. Eesti Vabariigi sünnipäev.

- perekonna traditsioonid

Minu sünnipäev, ema- isa sünnipäev, sünnipäeva tort

- rahvakalendri tähtpäevad

Vastlapäev, naljapäev, emadepäev, naistepäev, jaanipäev, hingedepäev, mardipäev, isadepäev, kadripäev, jõulud. Sõbrapäev, volbripäev ja halloween.

- rahvalaulud

Rahvakalendrist tulenevad rahvalaulud, unelaul, sünnipäevalaulud

- muinasjutud

Rahvakalendrist tulenevad muinasjutud, tänapäelised muinasjutud.

* **Liikluskultuur**

Igapäevane liiklusohutus, liiklemine kooliterritooriumilt väljaspool, bussi sisenemine ja väljumine kooli õppereisidel kaasateks selleks ka lapsevanemaid, kui laste esmased koolitajad.

Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused (sh õppekava

rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline)

Õpilase arengu toetamiseks, mitmekesiste õppimisvõimaluste ja õpikogemuste pakkumiseks ning erinevate õppeainete ja läbivate teemade lõimimiseks ning pädevuste kujundamiseks lisaks igapäevastele õppetundidele korraldatakse koolis: ekskursioone ja õppekäike, spordipäevaid, integratsiooni- ning ühisüritusi tava- ja erikoolidega, suvelaagreid, ülekoollisi tegevusi (nt traditsiooniline jõuluetendus).

Õppetööd toetavad üritused ja sündmused kavandatakse enne õppeaasta algust ning täiendatakse õppeaasta jooksul. Kõik üritused ja sündmused on kajastatud kooli üldtööplaanis. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevusi viivad läbi õpetajad koostöös kooli direktori ja õppekoordinaatoriga.

Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

Kool tagab õpilasele ja vanemale teabe õpilase arengust ja toimetulekust koolis ning teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta. Lapsevanemad või eestkostjad saavad tagasisidet õpilase arengu ja koolis toimetuleku kohta vestlustes klassiõpetaja, kooli direktori ning õpilaskodu kasvatajaga (juhul, kui õpilane on õpilaskodus) arenguestlustel. Arenguestlustel annab klassiõpetaja ülevaate peamistest õppeteemadest, eelneval arenguperioodil seatud eesmärkide täitmisest ning uutest eesmärkidest uueks arenguperioodiks. Õpilaskodu kasvataja annab ülevaate õpilaskodu tööga seotud olukorrast ning arengutest.

Õppe ja kasvatus korralduse kohta saab teavet kooli kodulehelt, kooli Facebooki lehelt, otse klassiõpetajalt ning kaks korda aastas lastevanemate koosolekutelt. Operatiivinfo edastab klassiõpetaja või kooli juhtkond lastevanematele e-kirja teel, kasutades vastavaid meililiste.

Kool tagab lapsevanemale eripedagoogika-/psühholoogiaalase, logopeedilist ning hariduskorraldusliku nõustamise ehk nõuandmise. Nõustamiseks tuleb pöörduda vastavalt valdkonnale järgmiste spetsialistide poole:

- pedagoogika-/psühholoogiaalane nõustamine – klassiõpetaja, direktor, õppekoordinaator;
- hariduskorralduslik nõustamine – klassiõpetaja, direktor, õppekoordinaator.
- Logopeediline nõustamine - klassiõpetaja

Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

1. Vastavalt põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe ja hooldusõppe kavadele rakendatakse õppetöös üldõpetuslikku põhimõtet ja väljundipõhist õpet. Väljundipõhises õppes toimub õpetaja töö planeerimine järgmiste põhimõtete järgi:
 - määratletakse õpitulemused, mida soovitakse õppimise ja õpetamise kaudu saavutada;
 - seostatakse õpitulemused üldpädevustega ja läbivate teemadega ning leitakse lõimingu võimalused;

- kavandatakse õpitulemuste saavutamiseks hindamismeetodid;
 - valitakse hindamismeetoditest tulenevalt õpetamismeetodid, mille abil jõutakse planeeritud õpitulemusteni.
2. Õpetaja töökava koostamise eesmärgiks on kirjeldada taotletavate õpitulemusteni jõudmist. Töökava on tegevuskava, mis kajastab õppe sisu ja õppetegevusi.
- 2.1. Õpetajad tuginevad oma töö planeerimisel kooli üldtööplaanis kirja pandud tunni- ja koolivälistest tegevustest, kooli õppekava üldosast, toimetulekuõppe ainekavadest.
- 2.2.. Töökavas sisalduvad järgmised andmed:
- kooli ja õppevormi nimetus;
 - õppeaasta ja kava koostamise periood (veerand);
 - liitklassi kuuluvad klassid;
 - klassiõpetaja/aineõpetaja nimi;
 - õpetamisega saavutatavad praktilised eesmärgid toimetulekuks igapäevaelus;
 - õppeainete/tegevusvaldkondade õpitulemuste ja üldpädevuste saavutamiseks planeeritavad õppe- ja praktilised tegevused üldõpetuse põhimõttel;
 - kasutatav õppematerjal/kirjandus/digivahendid;
 - kasutatavad alternatiivsed kommunikatsioonivahendid;
 - õppekäikude/õuesõppe tundide teemad ja eesmärgid.
- 2.3. Klassiõpetaja esitab töökavas nädalate tegevused ja teemad. Aineõpetajad lähtuvad oma töökavade koostamisel samadest nädalateemadest
- 2.4. Õpetaja töökava on kättesaadav kõigile lastega tegelevatele pedagoogidele.
- 2.5. Õppematerjalid õppetöö läbiviimiseks valib ja koostab õpetaja arvestades lisaks õppekavale veel mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi ning individuaalset võimekust.
- 2.6. Õppeülesannete raskusastet reguleerib õpetaja arvestades õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali sisulist keerukust. Esitada tuleb võimalused õpitoimingute erinevateks sooritamisteks: praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.
- 2.7. Kõik õpetaja töö planeerimiseks ja läbiviimiseks vajalikud dokumendid on kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis elektrooniliselt kättesaadavad.

2.8. Klassiõpetaja töökavas planeeritakse õppetöö kõikides tema poolt õpetatavates õppeainetes/tegevusvaldkondades. Aineõpetajad koostavad töökava ainult nende poolt õpetatava aine/tegevusvaldkonna kohta.

2.9. Töökava koostavad kõik klassi - ja aineõpetajad õppeveerandite kaupa.

3. Individuaalse õppekava koostavad klassi õpetajad koostöös aineõpetajate ja teiste õpilasega tegelevate tugispetsialistidega igale õpilasele.

3.1 Kõik õpetajad ja õpilasega tegelevad tugispetsialistid osalevad individuaalse õppekava koostamises.

Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

1. Salu Kooli õppekava on pidevalt arenev kooli õppe- ja kasvatustööd reguleeriv dokument.
2. Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor.
3. Muudatused kooli õppekavas esitatakse arvamuse saamiseks kooli nõukogule ja õppenõukogule.
4. Peale õppekava kohta esitatud arvamuste läbivaatamist kinnitab kooli direktor selle oma käskkirjaga.
5. Kinnitatud kooli õppekava andmed kantakse vabariiklikusse EHIS süsteemi, avalikustatakse kooli kodulehel ja tehakse paber kandjal kättesaadavaks kooli kantseleis.

TOIMETULEKUÕPE

1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

1.1. Põhikooli sihiseade toimetulekuõppes

1.1.1. Toimetulekuõppe sihiseades lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3sätetstatust, arvestades seejuures toimetulekuõppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.

1.1.2 Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilase arengut ning temakujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tütavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja on teadlik enda kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

1.1.3. Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõttest, et igaühel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilastearengutasemest õppeainete kaupa, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast.

1.1.4. Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist. Õpetamine toimub

iga õpilasearengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel kasutades eripedagoogilisi meetodeid. Õppetöö kavandamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Õppetööd kavandades arvestatakse nii klassi tervikuna kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase lähimat arenguvalda arvestades, varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abiosakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

1.1.5. Arendamist vajavad õpilaste psüühilised protsessid (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevald, psühhomotoorika, suhtlemine ja hoiakud. Õpetamise ja arendamise eesmärgiks on õpilaste võimalikult iseseisev toimetulek sotsiaalses keskkonnas. Eesmärgid täpsustatakse kooli ja/või klassi õppekavas ning iga õpilase individuaalses õppekavas.

1.1.6. Õppe- ja kasvatustöö toimub võimalikult elulises keskkonnas jõukohases praktilises tegevuses, millega kaasneb suuline kõne ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine. Õppe- ja kasvatustööga taotletakse, et õpilane omandaks jõukohased praktilised oskused ja vajalikud teadmised igapäevastes olukordades toimetulekuks. Õpilast suunatakse täitma praktilisi ülesandeid koostevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi kas näidise, lihtsa suulise korralduse alusel või mälu- ja kogemuspildile toetudes iseseisvalt. Oluline on kujundada õpilaste huvi võimalikult iseseisvalt tegutseda. Kujundatakse käitumist, sellele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist positiivset rõhutades.

1.1.7. Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Õpilane võtab võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Toimingute omandamine toimub tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse toimingute ahelaks.

1.1.8. Õpioskuste kujundamist soodustavad õpilasega tegelevate täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne abi. Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajate, koolipidaja jt kooliväliste spetsialistide ja asutustega.

1.2. Pädevused

1.2.1. Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

1.2.2. Toimetulekuõppes eristatakse üldpädevusi ja arengutasemetel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas.

1.2.3. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.

1.2.4. Toimetulekuõppes taotletavad kohandatud üldpädevused on määratletud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4. Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:

1) kultuuri- ja väärtuspädevus – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, mõistab, et inimesed võivad olla erinevast rahvusest,

suhtub teistest rahvustest inimestesse sallivalt ja lugupidavalt; käitub vastavalt omandatud üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele; teab Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid, järgib neid teiste juhendamisel või eeskujul;

2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib ühiselureegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi;

3) enesemääratluspädevus – orienteerub ümbritsevas keskkonnas, igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides; suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse; hoidub teadaolevatest ohtudest, oskab vajaduse korral abi küsida või seda kaaslastele pakkuda; järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise, on füüsiliselt aktiivne;

4) õpipädevus – õpib võimetekohaselt, kavandab suunamisel oma õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut; kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevases elus toime tulemiseks; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid; on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest;

5) suhtluspädevus – mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid, väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;

6) matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – kasutab matemaatilisi oskuseid igapäevases elus toime tulemiseks; käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; tuleb toime igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega;

7) ettevõtlikkuspädevus – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd, mõistab töö tegemise vajalikkust, suudab töö ajal alluda töödistsipliinile, teeb jõukohast tööd; on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks;

8) digipädevus – suudab vastavalt oma võimetele infotehnoloogilises maailmas toime tulla, kasutab eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult infotehnoloogilisi vahendeid ja vajaduse korral oma arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet.

1.2.5. Toimetulekuõppes tuleb arvestada õpilase arengutasemega eri õppeainetes. Õpe jaguneb kolmeks arengutasemeks. Õpilane võib olla eri õppeainetes erineval arengutasemel. Arengutasemetel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut õpitulemuste omandatuse kaudu.

1.2.6. Õpitulemused esitatakse toimetulekuõppes kolme arengutaseme kaupa. Igale õpilasele koostatakse lähtuvalt tema arengutasemest õppeainete kaupa individuaalne õppekava. Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja teab oma kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

1.2. Toimetulekuõppe üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastavalt oma võimetele:

1) teadvustab ennast (MINA) ja kaasinimesi (MINA–MEIE–TEISED), on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest, eristab kuuluvust OMA–VÕÕRAS–ÜHINE;

2) suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse, järgib võimetekohaselt õigusnorme, hoidub vägivallast;

- 3) järgib võimetekohaselt oma tervise ja looduse hoidmise põhimõtteid;
- 4) orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides, hoidub teadaolevatest ohtudest ja küsib vajaduse korral abi;
- 5) valdab järgmisi elementaarskusi: vaatlemine, kuulamine;
- 6) mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid;
- 7) väljendab arusaadavalt oma soove/vajadusi omandatud keeleüksuste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 8) tuleb toime võimetele vastavate lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisesannetega;
- 9) mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile;
- 10) teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse Põhimõtted

2.1. Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõtetest, mille kohaselt igal inimesel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest valdkonniti, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi ja individuaalset õppekavast.

2.2. Toimetulekuõppes ja igapäevastes koolisuhetes peetakse oluliseks samu humanistlikke seisukohti, mida püstitab põhikooli riiklik õppekava. Enam pööratakse tähelepanu oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele, sallivusele erinevuste suhtes ning kaaslaste erivajaduse mõistmisele.

2.3. Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Arendamine toimub iga lapse arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel. Õppetöö kavandamisel arvestatakse nii klassi tervikuna, puude struktuurist tulenevaid õpilasarühmi klassis kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase potentsiaalset arenguvalda arvestades: need nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased. Arendamist vajavad toimetulekuõppel oleva õpilase psüühika, isiksuseomadused ning tegevusvaldkonnad: tunnetustegevus (tähelepanu, tajus, mälu, mõtlemine); suhtlemisvahendid ja suhtlemine; tunde- ja tahtevald; psühhomotoorika; hinnangud ja hoiakud jne. Õpetamise tulemusel kujunevad ajus kompensatsioonimehhanismid – muutub ja täiustub kahjustatud (alaarenenud) funktsionaalsüsteemide talitlus, hakkavad arenema mõned puuduvad süsteemid. Eesmärk on kujundada organismi funktsioonid võimalikult iseseisvaks toimetulekuks sotsiaalses keskkonnas. Üldised arengueesmärgid konkretiseeritakse kooli õppekavas arengu- ja tegevusvaldkondade kaupa, individuaalseid kajastavad individuaalsed õppekavad, mille koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.

2.4. Õpetamine ja kasvatamine toimub jõukohase praktilise tegevuse protsessis, millega kaasneb õpilastele mõistetav verbaalne teave. Eesmärk on, et õpilased omandaksid jõukohased praktilised oskused ja selleks vajalikud minimaalsed teadmised igapäevastes korduvates situatsioonides toimetulekuks. Oskused konkretiseeritakse õpitulemustes, mis on kooli õppekavas ainekavade koostamise aluseks. Elus toimetuleku oskuste kujundamisel on olulisemad elu- ja toimetulekuõpe ning tööõpe (kunst ja käeline tegevus). Toimetuleku eelduseks oleva mootorika arendamine toimub peamiselt rütmika ja kehalise kasvatuse tundides, pikapäevarühmas ning klassi- ja koolivälises tegevuses.

Oma ja teiste tegevust, sh käitumisele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist, kujundatakse pidevalt, rõhutatakse positiivset ja suunatakse otsima eksimuse parandamise võimalusi.

2.5. Õppimine toimub võimalikult reaalses keskkonnas. Toimetulekuõpe suunab õpilast täitma korduvates situatsioonides praktilisi ülesandeid koostegevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi näidise ja lihtsa suulise korralduse alusel. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest.

Õpilase tähelepanu tuleb lõpptulemuse saavutamiseks suunata iga osatoimingu tähtsusele.

Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Tähtsustatakse õpilase huvi kujundamist võimalikult iseseisvalt tegutsemiseks.

2.6. Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus, õpilase tegevus potentsiaalses arenguvallas, abi täpne reguleerimine. Õpioskuste kujundamist soodustavad kõigi pedagoogide ja lastevanemate ühised nõudmised ja samalaadne abi. Toimingute struktuuri omandamine toimub minimaalsete tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse ahelaks.

2.7. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse kooli ja klassi õpilastega. Tähtis on koostöö eripedagoogide, õpetajate, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

2.8. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kogemustele (mälu kujutlustele) toetuv vaimne tegevus, kujunevad tunnetustegevuse elementaarsed oskused.

2.9. Õppe- ja kasvatusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimetele vastavalt:

- 1) kasutama olemasolevaid teadmisi ja oskusi varieeruvates tingimustes;
- 2) küsima ja uusi oskusi omandama;
- 3) tegutsema;
- 4) kasutama oma kaemuslik-kujundilist intellekti, reguleerima emotsioone lähtuvalt oma intellekti arengust;
- 5) konstrueerima eeskuju ja näidise alusel;
- 6) võrdlema oma tegevuse tulemust etaloniga;
- 7) õppima koostegevuses või juhendatult koos teistega, õppima jälgima kaaslaste ja oma tegevust ning hindama resultaati;
- 8) lahendama praktilisi probleeme ja tegema valikuid.

3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

3.1. Õppe ja kasvatus rõhuasetused I arengutasemel

3.1.1. Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mille baasil areneb tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.

3.1.1.1. Tajude arendamine. Objekti tunnuste suunatud märkamine eri meeltega; esemete eristamine taustast; tajuvälja laiendamine; objekti ja graafiliste kujutiste rühmitamine 1–2 tajutava tunnuse alusel; ruumisuhete (*all, peal, ees, taga, kõrval*) ja ajasuhete (*samal ajal, enne, pärast*) tajumine.

3.1.1.2. Mälu. Varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmine; toimingu sooritamine vahetult eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus – objekt – tunnus,

keeleüksus – alternatiivvahendid kujundamine. Töömälu mahu arendamine (kuni 4 üksust); mälu kujutluste aktiveerimine verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil. Objektide paigutuse taastamine varem tajutu põhjal.

3.1.1.3. Mõtlemine. Kaemuslik-praktiline mõtlemine: ülesannete täitmine tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitamine tajutavate tunnuste alusel, rühmade koostise muutmine.

3.1.1.4. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused, liigutuste sooritamise imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamine tegevuses eneseteenindamiseks. Silma ja käe liigutuste koordineerimine, objektide jälgimine, liigutuste rütmi ja tempo muutmine. Elementaarset vaimset tegevust reguleeritakse liigutuste abil.

3.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil:

1) kontakt erisuguseid vahendeid kasutades: kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti

kestuse pikendamine;

2) adekvaatne reageerimine arusaadavatele korraldustele;

3) lülitumine praktilisse tegevusse ning ümberlülitumine ühelt tegevuselt teisele;

4) oma välimuse ja õppevahendite korrashoid;

5) baaslausungite moodustamine ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite situatiivne kasutamine.

3.1.3. Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel. MINA kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga (pedagoogiga).

3.1.4. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi, õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

3.1.5. Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3.1.6. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE-VALE, õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Kujundatakse tegevuse TAHAN-motiivi.

3.1.7. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajaduste rahuldamisel toime tulema ilma lähedase täiskasvanu abita.

3.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

1) eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi;

2) tajub objektidevahelisi ruumisuhteid (*all, peal, ees, taga, kõrval*);

3) sooritab tegevusakte lihtsate lühikeste verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel koostegevuses ja eeskuju järgi, sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt;

4) oskab tuttava mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;

5) tunneb enamasti ära õpitud märgid või sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks;

6) otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;

7) väljendab oma põhivajadusi ja soove lihtsate keeleliste või alternatiivsete vahenditega (sõnad, baaslausungid);

8) meeldetuletamisel kasutab õpitud käitumismalle tuttavates situatsioonides;

- 9) hindab tuttavaid tegevusakte ÕIGE – VALE põhimõttel;
- 10) oskab tuttavates situatsioonides märgata ohtlikke olukordi ja hoidub neist;
- 11) tunneb ära oma asjad;
- 12) säilitab õppeülesannete täitmise ajal suunatult tähelepanu (kuni 3 min);
- 13) reageerib arusaadavatele korraldustele adekvaatselt, vastab arusaadavatele repliikidele keelelisi või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- 14) säilitab töömälus 2–3 objekti järjestuse;
- 15) lahendab abiga tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes;
- 16) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel, sh rühmitamise aluseid muutes;
- 17) orienteerub ööpäeva osades;
- 18) orienteerub 2–3 objekti vahelistes ruumisuhetes;
- 19) sooritab liigutusi eeskujuga järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot; koordineerib silma ja käe koostööd; jälgib liikuvat objekti.
- 20) käsitletakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seonduvaid teemasid lõimituna teiste õppeainetega; eraldi informaatikakursuse järele puudub vajadus.
- 21) kasutab TOBII´d, arvutida suhtlemiseks

3.3. Õppe ja kasvatus e rõhuasetused II arengutasemel

3.3.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, suureneb mälukujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Areneb kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult kujundiliste elementidega. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tähelepanu suunamine eri vahenditega (sh visuaalsed orientiirid), tähelepanu kestuse pikendamine, motoorne aktiveerimine.

3.3.1.1. Tajude arendamine. Tunnuste ja osade märkamine, võrdlemine, sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega. Oluliste/tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine. Terviku moodustamine osadest. Osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis.

Erisuunaliste ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine. Ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.

3.3.1.2. Mälu. Tuttavate objektide graafiliste kujutiste ja toimingute äratundmine varieeruvates tingimustes. Stereotüüpsete toimingute sooritamine tuttavates situatsioonides. Kujutluste aktiveerimine verbaalse-alternatiivse teabe alusel. Töömälu mahu arendamine (kuni 5 üksust), üksuste/sümbolite järjestuse säilitamine. Kujutluste verbaliseerimine suunatult.

3.3.1.3. Mõtlemine. Kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult kujundiliste elementidega:

abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine variatiivsetes tingimustes.

Terviku moodustamine osadest. Õpiülesannete täitmine praktiliselt ja materialiseeritult. Variatiivne rühmitamine suunatult: varieeritakse objekte, objektide arvu, rühmitamisalust.

3.3.1.4. Motoorika. Erisuunalised liigutused. Liigutuste ahela sooritamine mälukujutlustele toetudes kaasneva instruksiooni järgi (vajaduse korral imiteerimine). Eri kehaosade motoorika koordineerimine. Peenliigutuste arendamine. Liigutuste sooritamise verbaliseerimine (pedagoog – õpilane). Sobimatute liigutustereotüüpide asendamine.

3.3.2. Põhitaotlus on kujundada baasoskuste harjumuslik sooritamine, arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine), oma tegevuse suunatud elementaarne kommenteerimine.

3.3.3. Rõhuasetus on oma MINA teadvustamisel, õppekavateraviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE ja MINA/ÕPILANE.

3.3.4. Kõne. Baassõnavara arendamine, situatiivse dialoogi harjutamine, etiketisuhtlemine.

2–3 lausungi tähenduse seostamine. Kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmine (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikkus). Mõnest lausungist koosneva teksti loomine (abiga).

3.3.5. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult verbaalseid või alternatiivseid vahendeid. Õpetamine muutub ainekesksemaks.

3.3.6. Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3.3.7. Elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse kujundamine.

3.3.8. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse TAHAN-motiivi kõrvale positiivse hinnangu abil PEAB-motiivi. Võimaldatakse valikuid.

3.3.9. Oluline on õpetada õpilast tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema ja abiga ka keerukamates olukordades hakkama saama (varieeruv situatsioon, vahendid). Tehakse algust lihtsa töö oskuste õpetamise ning harjutamisega.

3.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel,

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes;
- 3) varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus;
- 6) oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 7) väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid;
- 8) teadvustab oma rolli ühistevuses osalejana;
- 9) valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle;
- 10) hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- 13) säilitab õppeülesannete täitmise ajal tähelepanu (kuni 5 min);
- 14) täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust (*mida teeb?, mida?, millega?, kus?*);
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;

- 16) lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades;
- 17) orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaaegade järjestust;
- 18) sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälukujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade mootorikat;
- 19) võrdleb suunatult oma töö resultaati näidiseiga;
- 20) sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.
- 21) kooliastme lõpul oskab kasutada arvutit kui töövahendit
- 22) kasutab TOBII'd ja saab arvuti kaudu infot töödelda

3.5. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused III arengutasemel

3.5.1. Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll ja kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ette kujutada tegevust tuttavas situatsioonis. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.

3.5.1.1. Tajude arendamine. Aja ja ruumi analüütiline tajumine samal ajal eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste mitmete tunnustele ja mälule toetuv (simultaanne) tajumine, kogemustele toetuv stseenide ja lihtsate stsenaariumite analüütiline tajumine (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst).

3.5.1.2. Mälu. Tuttavate objektide graafiliste kujutiste valikuline äratundmine ja meenutamine ülesandest lähtuvalt. Kogemuste ja esitatud teabe eristamine. Mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil. Stereotüüpsete tegevusaktide variatiivsuse kujundamine, juhuslike/stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamine. Lühikese ja arusaadava instruksiooni säilitamine mälus ja selle arvestamine toimingut sooritades. Kujutluste verbaliseerimine, graafiline kujutamine.

3.5.1.3. Mõtlemine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Vajalike abivahendite valimine või valmistamine. Õppeülesannete täitmine, toetudes isiklike kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Rühmitamine 2–3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine.

Elementaarsete põhjus-tagajärg-seoste teadvustamine praktilises tegevuses.

3.5.1.4. Mootorika. Praktiliseks tööks vajalike liigutuste omandamine (spetsiifika sõltuvalt tegevusest). Liigutusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest, varieerimine sõltuvalt tingimustest. Liigutuste teadlik järjestamine, lähtudes osatoimingute ahelast.

3.5.2. Põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus ja õpitud tegevustes.

3.5.3. Õppekavateraviku kujundamise aluseks on MINA/MEIE suhted kodukoha ja tegevusega.

3.5.4. Baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel. Suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine. Oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates. Täiendava teabe vajadusest ja puudulikust mõistmisest teatamine. Õpitud suhtlemisstrateegiate rakendamine. Situatsioonile vastav rollisuhtlemine. Väljendite mõningane varieerimine, ütluse pragmaatilise tähenduse tuletamine situatsioonis.

3.5.5. Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi, õpilast suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega.

3.5.6. Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3.5.7. Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.

3.5.8. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Motiivi ja eesmärgi seose teadvustamine: TAHAN – TEEN; PEAB / ON VAJA – TEEN; TAHAN – EI TOHI – EI TEE. PEAB-motiivi kõrvale VAJA-motiivi kujundamine positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.

3.5.9. Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:

- 1) omandatud toimingute rakendamine ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes;
- 2) toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);
- 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
- 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
- 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus (võrdlemine näidisega).

3.6. Taotletavad pädevused III arengutasemel

III arengutase lõpuks õpilane:

- 1) tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (*all paremal, taga peal* jne);
- 3) sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus;
- 6) oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka kaaslastega;
- 7) väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhetlemist ja tuttavaid käitumisreegleid, tal on kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikkust mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest;
- 8) teadvustab oma rolli tegevuses;
- 9) oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI;
- 10) hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes;
- 13) suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja säilitada;
- 14) täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset teavet, ühendab ja kasutab tegevuses (planeerimine, sooritamine, enesekontroll) verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust;
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes);

- 17) valib (positiivne/negatiivne valik) või teeb ise vajalikke abivahendeid ning lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades (sh tuttavates ja ka varieeruvates tingimustes);
- 18) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes);
- 19) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja;
- 20) sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest;
- 21) võrdleb oma töö resultaati näidisega.
- 22) kasutab arvutit kui infoühiskonna tehnoloogiavahendit.
- 23) kasutab TOBII'd vabalt infoühiskonnas orienteerumiseks

4. ÕPPEKORRALDUS

4.1. Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes lisan esitatud nõuetest ja ülesannetest.

4.2. Toimetuleku õppekava rakendatakse Rajaleidja poolt määratud õpilastele (Erakooliseadus §11 lõige 1 pkt 2)

4.3. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava, mille aluseks on arengutasemetes kirjeldatud tegevused ning teemad. Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele.

4.4. Õppeaasta (§ 24.PGS)

4.4.1. Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini. (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 1)

4.4.2. Õppeaasta koosneb õppeveeranditest ja koolivaheaegadest.

4.4.3. Õppeveerandites on kokku vähemalt 175 õppepäeva.

4.4.4. Õppe ja kasvatuse ajakasutuses nähakse ette vähemalt 1 h nädalas (sealhulgas projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg)

4.5. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 32 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.

4.6. I arengutasemel jaguneb õpetus tegevusvaldkondadeks, järgmistel tasemetel õppeaineteks, mis realiseeritakse üldõpetuse põhimõttel. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele. Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.

4.7. Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks.

Valikõppeainete ja valitud tööõppe suunale koostab kool ainekavad.

4.8. Tunnijaotusplaani on järgmine:

Õppeained Õppetunde nädalas

Klass/õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LA1	LA2	Lisaõpe
Elu- ja toimetulekuõpe*	4	5	5	5	7	7	6	6	6			
Eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6			
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	4	4	4			
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2			
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Tööõpe						5	7	7	7			
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Valikõppeained							2	2	2	32	32	32
Nädalakoormus	20	23	25	28	30	30	32	32	32	32	32	32

* Lubatud 1 h nädalas projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks

4.9. Tööõppe ja valikainete sisu (näiteks keraamika, vitspunutiste tegemine jms) kinnitatakse õppenõukogu otsusega arvestades õppeaasta võimalustele ja lastevanemate soovidele.

Tööõpe võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas.

4.10. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele võib kohaldada punktis 4.7 toodud tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani, kuid vähendada ei tohi tööõppe mahtu. Erineva tunnijaotusplaani kohaldamisel võib õppeaineid liita ja ümber kujundada. Toimetulekuõppel olevale õpilasele, kes õpib klassis, kus õpe toimub põhikooli riikliku õppekava järgi, kehtestatakse erisused tunnijaotusplaanis individuaalse õppekavaga. Toimetulekuõppel olevate õpilaste klassis rakendatakse erisusi tunnijaotusplaanis hoolekogu nõusolekul ja see kehtestatakse kooli õppekavas (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 5)

4.11. Läbivad teemad määratakse kooli õppekavas (vt üldosa).

4.12. Õppematerjalid valitakse ja koostatakse toimetulekuõppe üldosa ja ainekavade sisu ning nõudeid arvestades. Arvestatakse mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi, individuaalse võimekuse ja iseärasuste variatiivsust.

Oluliseks tuleb pidada tajutava õppematerjali konkretiseerimise ja diferentseerimise võimalusi, mis loob baasi võimetele vastavaks rühmitamiseks. Kasutatakse arekeelseid tekste, graafilist materjali.

4.13. Õppeülesannete raskusastet reguleeritakse õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali sisulist keerukust arvestades.

Esitatakse võimalused õpitoimingu variatiivseks sooritamiseks: praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

4.14. Toimetulekuõppel olevatele õpilaste klassi number võrdsustatakse õpitud aastatega. Põhikooli lõpetab õpilane 9 õppeaastaga, millele võib *lisanduda lapsevanema avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega kaks lisaaastat ja üks lisaõppe aasta.* (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 6).

5. HINDAMINE

5.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub toimetulekuõppes õppiva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

5.2. Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Kokkuvõtavad hinnangud on kaks korda aastas (jõuluvaheajaks ja õppeaasta lõpul) Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

5.3. Hinnangu põhieesmärgidena kohaldatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses” sätestatud eesmärgid, rõhutades seejuures, et hindamise eesmärgiks on:

- 1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
- 2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

5.4. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega:

5.4.1. tuleb toime,

Hinnangut „**tuleb toime**” võib täpsustada hinnangutega „**tuleb hästi toime**”, „**tuleb rahuldavalt toime**” või muul viisil.

5.4.2. tuleb toime abiga

Hinnangut „**tuleb toime abiga**” võib täpsustada hinnangutega „**tuleb toime sõnalise abiga**”, „**tuleb toime näidise või eeskuju järgi**”, „**tuleb toime koostegevuses**”, „**tuleb toime füüsilise abiga**” või muul viisil.

5.4.3. ei tule toime,

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

5.5. Õpetaja teeb lapse arengu kohta iga päev märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

6. ÕPPETEGEVUS JA ÕPITULEMUSED ÕPPEAINETI

6.1. ELU- JA TOIMETULEKUÕPE

6.1.1. Õppetegevus

6.1.1.1. Elu- ja toimetulekuõpe on toimetulekuõppe teljeks ning sellel on oluline roll valdkonnapädevuste kujundamisel. Teiste ainete õpetamine on seotud elu- ja toimetulekuõppe teemadega.

6.1.1.2. Eesmärgiks on kujundada praktilise ja tunnetustegevuse elementaarsed oskused, võimalikult terviklikud kujutlused tajutava keskkonna objektidest ja

nähtustest, oma kehas, inimeste tegevusest looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas, arusaadavatest moraalsetest nõuetest.

6.1.1.3. Elu- ja toimetulekuõppe peamised teemad on järgmised: minapilt, sotsiaalsed suhted ja suhtlemine, loodusobjektid, inimeste tehtud / kasutatavad asjad, orienteerumine ruumis, orienteerumine ajas. Teemasid käsitletakse praktilise tegevuse käigus ja nende praktiliste oskuste täiustamise eesmärgil. Teemade käsitlemine on seotud igapäevaeluga koolis ja kodus, aastaringiga looduses, tähtpäevade ja üritustega. Õppimine ja harjutamine toimuvad võimalikult reaalses keskkonnas ja elulistes olukordades.

6.1.1.4. Õpetamine lähtub konkreetse õpilase reaalsest ja potentsiaalsest arenguvallast, huvidest ja sotsiaalsest keskkonnast. Õpetus toetab ja suunab õpilase arengut ning iseseisvat toimetulekut ja osalemist kodanikuühiskonnas, kus on tagatud sotsiaalne kaitse ja juhendamine.

6.1.2. Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused I arengutasemel

6.1.2.1. Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, ärgitatakse osalema praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus. Tähelepanu pööratakse kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga, oma välimuse ja õppevahendite korrashoiule. Õpilane kohaneb uute inimestega enda ümber ja uue keskkonnaga.

6.1.2.2. Õpetuse põhitaotluseks on õppimiseks vajalike baasoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil.

6.1.2.3. Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Oluline on, et õpetamine toimuks võimalikult reaalses praktilistes situatsioonides. Väga oluliseks tuleb pidada eneseteeninduse alusoskuste õpetamist praktilises tegevuses.

6.1.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga;
- 2) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta;
- 3) tegutseb tuttava eseme ja õppevahendiga vastavalt selle funktsioonile;
- 4) märkab suunamisel enda põhiemotsioone;
- 5) määratleb end kui oma pere liiget ja õpilast, teab enda ja lähedaste nimesid, teab enda sugu;
- 6) teab oma elukohta;
- 7) tunneb kehaosi, nimetab neid;
- 8) täidab hügieeninõudeid abiga;
- 9) korrastab abiga oma välimust;
- 10) osaleb tervislikel eluviisidel põhinevates tegevustes;
- 11) tunneb õpitud mets- ja koduloomi, aed- ja puuvilju, taimi (sh fotolt, pildilt);
- 12) nimetab käesolevat aastaaega, eristab õppetundi ja vahetundi, eristab päeva ja ööd, töö- ja puhkepäevi;
- 13) osaleb loodusvaatlustes;
- 14) orienteerub lähemas ümbruses, nii koolis kui ka kodus;
- 15) osaleb ühisüritustel ja -mängus. On kaasatud eakohastesse ja võimetele vastavatesse vabaaja tegevustesse;
- 16) teab ja kasutab õpitud viisakusväljendeid;
- 17) täidab eelneval meeldetuletusel õpitud ohutu käitumise reegleid;
- 18) oskab hinnata tegevusi põhimõttel TOHIB – EI TOHI.

6.1.4. Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused II arengutasemel

6.1.4.1. Rõhuasetus on suhte MINA-MEIE teadvustamisel. Õpilane õpib mõistma õpilase rolli. Endiselt on oluline välimuse ja õppevahendite korrashoid.

Õpetuse põhitaotluseks on kujundada I arengutaseme lõpuks omandatud baasoskuste harjumuslik sooritamise tuttavas situatsioonis. Arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine, oma tegevuse kommenteerimine. Suureneb õpilaste iseseisvus ja vastutustunne.

6.1.4.2. Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Võimaluse korral toimub õppetöö praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

6.1.4.3. Õpetamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Tundides käsitletakse sama teemade ringi mida I arengutasemel, kuid suurenenud on teadmiste maht ja tõusnud raskusaste.

6.1.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab igapäevatoiminguid suhteliselt iseseisvalt, oskab vajaduse korral paluda abi;
- 2) hoiab korras oma koolitarbed. Teeb vahet omadel ja võõrastel asjadel (OMA – VÕÕRAS), käitub vastavalt;
- 3) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 4) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja vajaduse korral püüab reguleerida oma käitumist;
- 5) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, püüab kaaslaste emotsioonidele reageerida;
- 6) tunneb ära tuttavad põhiemotsioonid näoilme järgi;
- 7) määratleb end kindlasse gruppi kuuluvana (klass, sõpruskond jne); teab enda sünnipäeva, vanust;
- 8) teab oma kodu ja kooli aadressi;
- 9) teab kehaosi ning nende otstarvet, meeldetuletamisel täidab hügieeninõudeid;
- 10) hoolitseb meeldetuletamisel enda välimuse eest;
- 11) tunneb söömise ja liikumisega seotud õpitud tervislikke eluviise;
- 12) rühmitab elus ja eluta looduse õpitud objekte/esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende elu- ja levipaiku;
- 13) nimetab aastaaegu õiges järjestuses ja nimetab nende olulisi tunnuseid;
- 14) teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid;
- 15) eristab elus ja eluta loodust, tähtsust inimesele;
- 16) liigub võimalikult iseseisvalt kooli/kodu ümbruses;
- 17) teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja riigi sümbolika;
- 18) valib vaba aja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb valitud tegevusega suunatult;
- 19) osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel;
- 20) käitub meeldetuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides;
- 21) hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub abi / pöördub abi järele;
- 22) hindab tegevusi põhimõttel ÕIGE – VALE, TOHIB – EI TOHI, MEELDIB – EI MEELDI, TAHAN – PEAN.

6.1.6. Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused III arengutasemel

6.1.6.1. Rõhuasetus on MINA-MEIE teadvustamisel suhetes kodukoha ja oma tegevusega.

6.1.6.2. Õpetuse põhitaotluseks on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus, kujundatakse lihtsa töö oskusi. Õpilane kommenteerib oma tegevust suunatult verbaalselt / alternatiivsete vahenditega.

6.1.6.3. Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi.

Õppetöö toimub võimalikult sageli praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

6.1.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks:

- 1) tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamise, abistab teisi igapäevatoimingutes, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis;
- 2) hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse;
- 3) teeb vahet omandisuhetel OMA – VÕÕRAS – MEIE-tasandil, käitub vastavalt;
- 4) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile;
- 5) kontrollib oma põhiemotsioone;
- 6) teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet, nende ja lähedaste ametit;
- 7) teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi;
- 8) planeerib suunamisel tulevast elukohta;
- 9) omab algteadmisi inimese organismist;
- 10) teab inimese elukaart;
- 11) täidab hügieeninõudeid;
- 12) hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest;
- 13) oskab teha valikuid õpitud tervislike ja kahjulike tegevuste vahel;
- 14) nimetab õpitu ulatuses elus ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid;
- 15) tunneb loodushoiu põhitõdesid;
- 16) teab elus ja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele;
- 17) nimetab kuude nimetusi, kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris;
- 18) nimetab hetke ilma olulisemaid tunnuseid, oskab lugeda ilmateadet ja vastavalt sellele riietuda;
- 19) teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele;
- 20) liikleb võimalikult iseseisvalt koduasulas;
- 21) teab Eesti suuremaid linnu, saari, veekogusid, õpitud välisriike;
- 22) tunneb riigi sümbolikat;
- 23) näitab kaardilt leppemärkide järgi veekogusid, kõrgustikke, saari;
- 24) sisustab oma aega meelepärase tegevusega;
- 25) osaleb füüsilist aktiivsust vajavates tegevustes;
- 26) oskab käsitseda raadiot, telerit, arvutit;
- 27) oskab teha ettevalmistusi oma tähtpäeva tähistamiseks;
- 28) kasutab enamlevinud suhtlussituatsioonides viisakusväljendeid;
- 29) märkab endale ja teistele suunatud ohtlikku käitumist; reageerib sellele, kutsub abi;
- 30) oskab öelda EI;
- 31) loeb ja mõistab hoiatus- ja teabemärke;
- 32) hindab tegevusi põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI, TAHAN – TEEN, PEAB – TEEN, TAHAN – EI TOHI – EI TEE.

6.2. EESTI KEEL

6.2.1. Õppetegevus

6.2.1.1. Eesti keel toimetulekuõppes sotsiaalsete oskuste, tajude arendamise, tunnetustegevuse, suhtlemise, tegevuste kavandamise ning oma ja teiste tegevuste reguleerimise vahend. Eesti keelel on oluline osa õpilase isiksuse kujunemisel ja rahvuskultuuri omandamisel. Kõnearenduses arvestatakse õpilase vaimse/psüühilise arengu taset ja kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmisanalüsaatorite kahjustust, artikulatsiooniaparaadi

liikuvust. Vajaduse korral võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad ja/või asendavad kommunikatsioonivahendid (tavaliselt lihtsustatud viiped või piktogrammide).

6.2.1.2. Eesti keele õpetamise kaudu arendatakse õpilase kõnetegevust sensomotoorsel, keelelisel ja pragmaatilisel tasandil. Suhtlemise õpetamisel on kõige olulisemaks pragmaatiline tasand (st enda väljendamine keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega) ning partneri mõistmine.

6.2.1.3. Arendatakse suutlikkust oma teadmistele ja omandatud suhtlemisvahenditele vastavalt teavet küsida, edastada ja kasutada; mõista suhtlemispositsioonide erisust/sarnasust; kuulata ja mõista kohandatud teksti, lugeda ja mõista silte ja teabelauseid ning kohandatud lühitekste sõltuvalt kõne arengu tasemest; mõista ja kasutada graafilist teavet (pilte, skeeme), sh instruksioone, seostada verbaalset ja graafilist teavet.

6.2.1.4. Eesti keele õpetamine on lahutamatu seotud õpilase praktilise tegevusega, toimub kõikides tundides ning klassivälistes tegevustes.

6.2.1.5. Kõne arengu tingimuseks on õpilaste suhtlema ärgitamine praktilise tegevuse käigus. Motiveeritakse ja hinnatakse positiivselt kõiki situatiivseid suhtlemisakte (mitteverbaalseid ja verbaalseid). Suhtlemine täiskasvanuga on esialgu peamiselt emotsionaalne, millele õpitegevuse käigus lisanduvad esemelise ja tegevusliku kommunikatsiooni aspektid. Pedagoogi ülesanne suhtlemisprotsessis on esitada õpilasele jõukohased kommunikatsioonivahendid (kommentaarid, küsimused, korraldused, parafrasid jm). Õpilaste omavahelise suhtlemise tingimuseks on koostevuse korraldamine.

6.2.1.6. Suhtlemisvahendite kasutamine tunnetusfunktsioonis sõltub õpilaste tajumise arengust, kujutistest ja kujutlustest mälu, tajutavate seoste ja suhete (koht, aeg, kuuluvus jm) mõistmisest praktilises tegevuses. Tunnetusfunktsiooni arendamisel arvestatakse järgmisi etappe: olemasoleva kogemuse fikseerimine, tuttavate objektide ja tegevuse tajumise sõnastamine, kujutiste ja kujutluste aktiveerimine (ammutamine mälest), varem tundmatute objektide ja tegevuste analüüsi sõnastamine omandatud suhtlemisvahendite piires. Oluline on suunata õpilasi õigesti mõistma ja kasutama objektide nimetusi, eristama neid tegevust/seisundit ja tunnuseid väljendavatest vahenditest.

6.2.1.7. Kuulamisoskusest oleneb kõne mõistmine, adekvaatne osalemine dialoogis ja ühistegevuses, sh õpitegevuses.

6.2.1.8. Kuulmistähelepanu arendamiseks harjutatakse mitteverbaalsete helide ja mürade kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulmistähelepanu arendamiseks ja keeleüksuste semantiseerimiseks kasutatakse häälsüste ja sõnade järelkordamist, esemetele või piltidele osutamist, sisuliste või keeleliste vigade leidmist.

6.2.1.9. Toimetulekuõppe lõpuks kujundatakse oskus kuulata jutustatud või ette loetud lühiteksti.

6.2.1.10. Kuulmistähelepanu piisav areng on kõnemõistmise eelduseks. Arendatakse ja harjutatakse mitteverbaalsete helide ja mürade kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulamise ajal peaks õpilane loobuma enesestimulatsioonist (koogutamine, plaksutamine).

6.2.1.11. Kõneloome peamine eesmärk on arendada õpilase baassõnavara ja baaslausungite genereerimise/kasutamise oskust, et jõuda dialoogi sugemetega lühitekstide loomiseni. Olulisem kui töö kõne hääldusliku küljega, on õpetada oma mõtete ja soovide arusaadavaks tegemist.

6.2.1.12. Grammatikaõpetust traditsioonilises tähenduses ei toimu. Eesmärgiks seatakse lihtsamate grammatiliste konstruktsioonide praktiline mõistmine ja kasutamine.

6.2.1.13. Kõnetute õpilaste puhul on kasutusel kõnet asendavad alternatiivsed suhtlusvahendid (viiped, piktogrammide vms).

6.2.1.14. Mõõduka intellektipuudega õpilase kõne sisu toetub esilagu tajutavale situatsioonile, hiljem ka tajukujutlustele, sh piltidele. Verbaliseeritakse praktilises tegevuses tekkivaid olukordi, kommenteeritakse/kirjeldatakse oma või teiste tegevust.

6.2.1.15. Samal ajal väljendusoskuse kujundamisega tuleb vajaduse korral vabaneda kaja- ja/või psühhootilisest kõnest.

6.2.1.16. Ladusa lugemiseni õpilased I arengutaseme lõpuks üldjuhul ei jõua. Õpilaste lugemisoskus tähendab eelkõige õpitud märkide ja sõnade äratundmist, mis võimaldab saada teavet ümbritsevast maailmast. Harjutatakse veerimise ja lühemate sõnade kaupa lugemise oskust.

6.2.1.17. Iseseisva kirjutamiseni jõuavad vähesed toimetulekukooli õpilased. Kujundatakse üksikute oluliste sõnade (nimi, aadress jne) kirjutamise oskust. Õpilaste kiri jääb valdavalt primitiivseks ja vigaderohkeks.

6.2.2. Eesti keele õppe rõhuasetused I arengutasemel

6.2.2.1. Selgitatakse välja õpilase kõnemõistmise ja verbaalse/mitteverbaalse eneseväljenduse oskused, lõimitakse kõne mitteverbaalse suhtlemisega, kujundatakse oskust kuulata, jälgida, matkida ja koos tegutseda.

6.2.2.2. Õpetatakse lühikorraldusi kuulama ja reageerima esitatud korraldustele situatsioonist lähtuvalt koos osutamise/ettenäitamise, reguleerima oma kõnet ja hääli grupis koostöötamise eesmärgil. Oluline on kontakti astumine, kontakti osalemine ja kontakti kestuse pikendamine.

6.2.2.3. Kõne arendamine toimub peamiselt praktilise tegevuse ja suunatud esemelise mängu kaudu, kusjuures elementaarseks kõneks ja vokaliseerimiseks on vajalikud kaasnevad passiivsed ja aktiivsed liigutused. Tähelepanu pööratakse uulmistähelepanu arendamisele. Lihtsate ja õpilaste jaoks arusaadavate (nende sensomotoorsetele kogemustele toetuvate) õppejuttude kaudu õpetatakse sõnu ja häälikuid eristama: häälikute järelkordamine, reageerimine eri helidele ja mürale, kõnehäälikute äratundmine.

6.2.2.4. Vajaduse korral täpsustatakse hääldust, kujundatakse oskust kõne baasiks olevate häälikukomplekside (häälik, häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järelkordamiseks. Harjutatakse situatsioonile vastavate sõnade äratundmist ja kasutamist, võimaluse korral baaslausungite moodustamist.

6.2.2.5. Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.

6.2.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) eristab mittekõnelisi helisid ja mürasid;
- 2) reageerib lühikorraldustele, oma nimele, teab klassikaaslaste nimesid;
- 3) tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud märke, sümboleid, sõnu;
- 4) osutab nimetamisel kehaosadele, lapse tegevustes kasutatavatele esemetele, tuttavatele inimestele;
- 5) mõistab objektide vahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid;
- 6) orienteerub lähiümbruses sõnade/viibete/piktogrammide toel;
- 7) annab märku oma vajadustest või soovidest;

- 8) suhtlussituatsioonides tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 9) nimetab lähiümbruse esemeid, temale tähtsaid isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil;
- 10) nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid või isikuid;
- 11) vastab arusaadavatele küsimustele 1–2 sõna / alternatiivse suhtlusvahendi abil;
- 12) väljendab eitust ja jaatust;
- 13) osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 14) kasutab koos- või järelkõnes 2–3-sõnalist baaslauset;
- 15) teab igapäevaselt kasutatavate õpitud märkide (piktogrammide, muud sümbolid) tähendust;
- 16) tunneb sõnakuju järgi oma nime, teisi õpitud sõnu.

6.2.4. Eesti keele õppe rõhuasetused II arengutasemel

6.2.4.1. Jätkub kõnearenduslik töö. Tõuseb õpilaste suutlikkus mõista ja kasutada situatsioonile vastavaid baaslauseid, kujuneb võime elementaarselt kommenteerida oma tegevust verbaalselt / alternatiivsete vahenditega. Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist, harjutatakse situatiivset dialoogi.

6.2.4.2. Õpitakse vastama 3–4 küsimusele tajutud sündmuse või pildi põhjal. Laiendatakse baassõnavara, sõnavara omandamine toetub suunatud tajule ja praktilisele tegevusele.

6.2.4.3. Sõnavaratöös kasutatakse rühmitamise ja sobitamise ülesandeid, varieeritakse objekte, objektide arvu, muudetakse rühmitamisalust. Õpetatakse oluliste/tüüpiliste tunnuste eristamist ja nimetamist. Olulised on ülesanded, milles harjutatakse kujutluste aktiveerimist verbaalse/alternatiivse teabe alusel ja kujutluste verbaliseerimist suunatult (pildi abil, kogemuste alusel).

6.2.4.4. Terviksõnameetodil loetavate sõnade/märkide arv suureneb. Tehakse algust ära kirja ja võimaluse korral veerimisega. Õpilane õpib keeleliste või alternatiivsete vahenditega oma põhivajadusi ja soove arusaadavalt väljendama.

6.2.4.5. Õpiülesandeid täidetakse praktiliselt või materialiseeritult. Vaimset tegevust aktiveeritakse liigutuste abil.

6.2.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade, lausete tähendust;
- 2) täidab lühikorraldusi;
- 3) mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid, neid väljendavaid keelendeid;
- 4) mõistab seoseid OBJEKT – PILT – KEELEÜKSUS;
- 5) leiab eseme asukoha selle kirjelduse järgi;
- 6) mõistab kohaldatud lühiteksti sisu;
- 7) väljendab oma soove, palub vajaduse korral abi;
- 8) kasutab viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides;
- 9) ütleb oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 10) nimetab tuttavaid reaalseid või pildil kujutatud objekte, nende tajutavaid tunnuseid, vajaduse korral kasutab viipeid;
- 11) osaleb situatiivses dialoogis;
- 12) kordab lühikesi rütmisalme, luuletusi;
- 13) kommenteerib kaaslase ja oma tegevust selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda

- verbaalselt 1–2 sõnaga või alternatiivsete vahenditega;
- 14) esitab küsimusi kaaslaste tegevuse kohta;
 - 15) sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3–4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele;
 - 16) taastab abiga kohaldatud lühiteksti sisu;
 - 17) tunneb tähti ja kirjutab lühikesi sõnu;
 - 18) kirjutab oma nime;
 - 19) häälib ja loeb veerides lihtsa häälikulise struktuuriga 1–2-silbilisi sõnu ja lühilauseid.

6.2.6. Eesti keele õppe rõhuasetused III arengutasemel

6.2.6.1. I ja II arengutasemel oli juhtivaks psüühiliseks protsessiks tajude, kolmandal tasemel kasvab mälu osakaal. See võimaldab hakata kõnelema ka mälukujutlustele toetudes. Kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine.

6.2.6.2. Kujuneb oskus eristada kogemusi ja esitatud teavet, neid omavahel seostada.

6.2.6.3. Suudetakse lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälu säilitada ja seda arvestada õpitud ja/või harjutatud toimingute sooritamisel. Tagasihoidlikul määral areneb võime kõnega oma tegevust planeerida ja reguleerida.

6.2.6.4. Omandatakse elementaarseid lugemis- ja kirjutamisoskusi.

6.2.6.5. Õpilastest kujunevad võimalikult iseseisvad noored inimesed. Suurt tähelepanu pööratakse suhtlemisoskuse kujundamisele, oskusele hankida ja järgida iseseisvalt informatsiooni, edastada teateid. Praktilisel viisil käsitletakse mõningaid grammatikateemasid.

6.2.6.6. Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutades valdavalt praktilisi tegevusi. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes. Antakse võimalus valikuteks. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt IKT vahendeid.

6.2.6.7. Õpilaste erinevate võimete tõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuste omandamisele kuluvat aega.

6.2.6.8. Õpetamine võib muutuda ainekesksemaks.

6.2.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutase lõpuks õpilane:

- 1) eristab erinevaid häälikuid, nende järjekorda lihtsates sõnades;
- 2) mõistab ja täidab kaheosalisi korraldusi;
- 3) mõistab igapäevakõnet;
- 4) seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot;
- 5) tunneb kirjelduse järgi ära tuttavat objektid, sündmused;
- 6) mõistab seoseid OBJEKT – PILT – SKEEM – KEELEÜKSUS;
- 7) määrab objekti asukoha teiste objektide suhtes;
- 8) mõistab igapäevaseid põhjus-tagajärg-suhteid;
- 9) mõistab suulist/kirjalikku kohaldatud lühiteksti;
- 10) mõistab mõnda enamlevinud võõrsõna;
- 11) kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides;
- 12) valdab elulistes olukordades vajalikku põhisoonavara;
- 13) kasutab õpitud üldnimetusi;
- 14) kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi;
- 15) alustab ja jätkab dialoogi vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga;
- 16) teab peast õpitud luuletusi;
- 17) räägib oma tegevusest praegu, enne, varsti;
- 18) kommenteerib oma tegevuse tulemust;
- 19) mõistab, koostab ja kasutab laiendatud lihtlauseid;

- 20) jätab meelde ja edastab lühiteate;
- 21) annab verbaalselt edasi lühijutu sisu;
- 22) tunneb osa kirjatähtedest ja kirjutab neid;
- 23) kirjutab andmeid enda kohta;
- 24) sooritab ära kirja;
- 25) leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks kohandatud retseptist, telekavast jms.

6.3. MATEMAATIKA

6.3.1. Õppetegevus

6.3.1.1. Matemaatika õpetamine toimub integreeritult teiste õppeainete ja tegevustega. Matemaatikaalased teadmised ja oskused on olmes ja töös toimetuleku eeldused, õpetamine seostatakse igapäevase eluga.

6.3.1.2. Taotletakse matemaatikapädevuse kujunemist: suutlikkus praktilise tegevuse protsessis tajudele toetudes orienteeruda hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes, kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit, sooritada elementaarseid matemaatilisi tehteid (praktiliselt, materialiseeritult); mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid, rühmitada objekte tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes; teostada igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

6.3.1.3. Õpetamisel kasutatakse konkreetseid ja õpilaste kogemustega ühtivaid väljendeid. Uusi teadmisi ja oskusi õpetatakse osaoskuste kaupa, kasutatakse mängulisi ja elulisi situatsioone.

6.3.1.4. Esemete ja nende tunnuste üldistamise ja rühmitamise aluseks on konkretiseerimine. Tähelepanu pööratakse rühmade moodustamiseks vajalikele tunnustele, hulkadega opereerides märgatakse hulga elementide muutusi, hulga muutumise põhjusi.

6.3.1.5. Harjutamisel kasutatakse abiks mitmesuguseid arvutiprogramme.

6.3.2. Matemaatika õppe rõhuasetused I arengutasemel

6.3.2.1. Matemaatika õpetamine toimub üldõppe põhimõttel – integreeritult teiste ainetega.

6.3.2.2. Olulisel kohal on praktilised tegevused mitmesugustest esemetest koosnevate hulkadega, vaatlus- ning eristamisoskuse kujundamine: osahulkade ühendamine, osahulga eraldamine, hulkade võrdlemine.

6.3.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) eristab esemeid ja nende kujutisi (3–4) värvuse, suuruse, vormi järgi;
- 2) võrdleb esemeid värvuse, suuruse ja kuju järgi;
- 3) eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi;
- 4) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel;
- 5) nimetab tuttavate esemete (nende kujutiste) rühma;
- 6) eristab hulki põhimõttel ÜKS-PALJU;
- 7) mõistab suhteid *peal, ette – taha, peale – alla, kõrvale*, asetab esemeid nimetatud kohale;
- 8) eristab tegevuste järjestust: praegu, enne, pärast;
- 9) teab tüüpilisi päeval ja öösel sooritatavaid tegevusi;
- 10) tegutseb lihtkorralduste alusel ning õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades;
- 11) osaleb mõnes õpitud laua- või arvutimängus.

6.3.4. Matemaatika õppe rõhuasetused I arengutasemel

Suureneb õpilase iseseisvus õpiülesannete täitmisel. Õpitakse loendama ning seostama hulka ja arvu, lahendama praktilisi arvutusülesandeid 10 piires.

6.3.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka kahanevat jada;
- 2) võrdleb objekte õpitud suurustunnuste järgi;
- 3) tunneb geomeetrilisi kujundeid (ring, nelinurk, kolmnurk), oskab neid nimetada;
- 4) rühmitab objekte, graafilisi kujutisi (5–7) kahe tunnuse alusel;
- 5) teab naturaalarvude järjestust 1–10, seostab hulga, arvu ja numbrit;
- 6) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbrit 1–10 piires;
- 7) vastab küsimusele *mitu?* õpitu ulatuses;
- 8) suudab abiga lahendada jõukohaseid elulisi hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise ülesandeid;
- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust ja nimetusi;
- 10) teab oma vanust ja sünnipäeva;
- 11) tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega.
- 12) tunneb käibelolevaid rahaühikuid (1-, 2-, 5- ja 10-euroseid), eristab 1- ja 2-eurost münti sentidest;
- 13) oskab mõõta mõõdupulgaga, sammudega, kaaluga.

6.3.6. Matemaatika õppe rõhuasetused III arengutasemel

6.3.6.1. Rõhuasetus on nn sotsiaalmatemaatikal. Matemaatikat õpitakse eluliste probleemide

parema mõistmise ja edukama lahendamise eesmärgil.

6.3.6.2. Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone (sh tekstülesandeid).

6.3.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

Põhikooli lõpetaja:

- 1) võrdleb esemeid või nende kujutisi ning koostab jadasid kõikide õpitud suurustunnuste järgi;
- 2) koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat jada näidise järgi;
- 3) rühmitab 2–3 üldistustasandil, moodustab allrühmasid;
- 4) teab naturaalarvude järjestust õpitud ulatuses;
- 5) loeb ja kirjutab 1- ja 2-kohalisi numbreid;
- 6) liidab ja lahutab õpitud arvuvalla piires;
- 7) kasutab tehteid vastavalt matemaatilisele situatsioonile;
- 8) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega;
- 9) kasutab kalendrit;
- 10) teab kuupäeva ja kellaaja märkimise viise;
- 11) kasutab raha õpitu piires praktilises situatsioonis;
- 12) mõõdab õpitud mõõteriistadega.

6.4. TÖÖÕPE

6.4.1. Õppetegevus

6.4.1.1. Tööõppe aine toimetulekuõppes hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning nende lähiümbruses. Kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöodega toimetulekuks. Õpilased õpivad tundma ja täitma igapäevatöödega seostuvaid lihtsaid ohutustehnika- ja hügieeninõudeid. Vajalik on koostöö koduga, et õpilased saaksid omandatud oskusi rakendada variatiivsetes situatsioonides.

6.4.1.2. Tööõppe tegevuste läbiviimisel arvestatakse iga õpilase füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid iseärasusi ning sotsiaalseid oskusi (koos tegutsemine, abi küsimine, teiste abistamine). Kujundatakse võimalikult adekvaatset enesehinnangut. Arendatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse.

Olulised on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ning probleemide lahendamise oskused.

6.4.1.3. Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning õpetatakse neid juhendamisel / juhendi abil kasutama. Õpetatakse mõistma töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust.

6.4.1.4. Õpetus taotleb tegevuspädevuse kujunemist: praktilise tegevuse oskuste kasutamine stereotüüpsetes ja vähe varieeruvates situatsioonides; praktilise tegevuse omandamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades; osalemine jõukohases ühistegevuses; oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt mälu kujutlustele toetudes või näidisega võrreldes; tegevuste sooritamine oma oskuste piires iseseisvalt.

6.4.1.5. Tööõppe valdkonda kuuluvad praktilised toimingud, mis koosnevad paljudest operatsioonidest. Igal järgneval arengutasemel laiendatakse omandatud teadmisi ja oskusi.

6.4.2. Tööõppe rõhuasetused II arengutasemel

6.4.2.1. Kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist stereotüüpsetes situatsioonides. Omandatakse üksikuid töövõtteid ning võtete õiget järjestust ruumide, rõivaste ja jalatsite korrashoiu ning toidu valmistamisega seotud lihtsates töödes.

6.4.2.2. Vastavalt õpilaste võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd.

6.4.2.3. Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, ulatada, hoida, panna, viia, rühmitada jne.

6.4.2.4. Individuaalse koostöö korral antakse õpilaste rühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt. Töötatakse samal ajal ühes ruumis/territooriumil ja ühise teema järgi (nt igal õpilasel on oma maalapp riisuda), samas individuaalse juhendamise järgi.

6.4.2.5. Järjestikuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist/tegevusest ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni/tegevust. Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilastele nende võimeid ja oskusi arvestades.

6.4.2.6. Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistegevuses. Luuakse teadmine, et tuleb teha nii meeldivat kui ka vähem meeldivat tööd.

6.4.3. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meeldetuletamisel;
- 2) viib alustatud töö enamasti lõpuni;
- 3) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;
- 4) täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst;
- 5) koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha;
- 6) leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning piduliku laua katmiseks, abistab laua katmisel;
- 7) teeb lihtsaid köögitöid;
- 8) tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada;
- 9) tunneb peamisi hoiatavaid tingimärke majapidamises kasutatavatel puhastusvahenditel;
- 10) valib riietumiseks ilmale vastava riietuse ja jalatsid;
- 11) osaleb päeva planeerimisel, suunamisel järgib päevaplaani.

6.4.4. Tööõppe rõhuasetused III arengutasemel

6.4.4.1. Täiustatakse/kinnistatakse omandatud töövõtteid ja õpitakse uusi. Õpitakse kasutama enamlevinud kodumasinaid.

6.4.4.2. Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele. Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö tulemus saabub alles teatud aja möödudes (nt külvamine). Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid (nt teiste abistamine). Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd, st tööd tehakse ühel ajal ning ühist eesmärki silmas pidades (nt klassi koristamine). See võimaldab anda igale õpilasele tema võimetele vastava tööülesande ning seeläbi kujundada õpilasel võimalikult adekvaatset enesehinnangut.

6.4.4.3. Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valima ise sobivaid töövahendeid ning konkreetse töö teostamiseks vajaminevaid osatoiminguid järjestama. Õpilast suunatakse oma töö tulemusi hindama/kontrollima.

6.4.5. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpetaja:

- 1) teeb juhendamisel majapidamistöid ning lihtsamaid töid õues ja aias;
- 2) viib alustatud töö lõpuni;
- 3) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks;
- 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös;
- 5) teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid;
- 6) katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab seda pärast söömist;
- 7) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu;
- 8) tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada;
- 9) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt, majapidamismasinatelt, puhastusvahenditelt ja oskab nende järgi tegutseda;
- 10) valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid;
- 11) planeerib abiga päeva- ja nädalaplaani, järgib seda.

6.5. KUNST JA KÄELINE TEGEVUS

6.5.1. Õppetegevus

6.5.1.1. Kunst ja käeline tegevus on lõimitud teiste ainete teemadega. Kunsti ja käelise tegevuse tundides harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist, tekitatakse huvi tegevuse vastu ja soovi ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha.

6.5.1.2. Kunstiõpetuse kaudu ärgitatakse oma emotsioone väljendama, arendatakse väljendusoskust, individuaalsust ja loovust.

6.5.1.3. Õpilastega külastatakse näitusi, muuseume, tutvustatakse rahvakunsti.

6.5.1.4. Õpitakse esemeid vaatlama (tunnused, osad) ning neid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades kujutama.

6.5.1.5. Kunstil ja käelisel tegevusel on kõnearenduslik suunitlus.

6.5.1.6. Õpetusega taotletakse eelkõige kultuuri- ja tehnoloogiapädevuste kujunemist.

6.5.2. Kunsti ja käelise tegevuse rõhuasetused I arengutasemel

6.5.2.1. Arendatakse õpilase peenmootorikat ning silma ja käe liigutuste koordineerimist.

6.5.2.2. Peamiseks töövormiks on koostegemine ja praktiline tegevus eeskju või näidise järgi. Arvestatakse iga õpilase individuaalset käelise tegevuse ja kõne mõistmise taset.

6.5.2.3. Õpilasele tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi; suunatakse hoidma korras oma töökohta ja -vahendeid.

6.5.2.4. Õpilasi innustatakse tehtust rõõmu tundma. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele.

6.5.2.5. Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

6.5.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) teab esmaseid voolimisvõtteid;
- 2) voolib lihtsamaid vorme;
- 3) katab värviga selge kontuuriga lihtsa pildi;
- 4) kasutab värve: õige pintslihoid, värvi võtmine, pinna katmine, pintsli pesemine;
- 5) hoiab kääre käes ja kasutab abiga;
- 6) liimib abiga kujundeid aluspaberile;
- 7) eristab põhivärvusi;
- 8) paigutab vaasi lilli, oksid;
- 9) tegutseb tuttava töövahendiga õpetaja suunamisel;
- 10) korraldusel korrastab abiga oma tööpaiga;
- 11) juhendamisel järgib ohutusnõudeid pliiatsi, pintsli, liimi ja kääride kasutamisel.

6.5.4. Kunsti ja käelise tegevuse rõhuasetused II arengutasemel

6.5.4.1. Jätkatakse peenmotoorika ning silma ja käe koostöö arendamist. Pikendatakse töö teostamiseks vajalikku keskendumisvõimet. Lisandub käsitöö.

6.5.4.2. Tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi, uusi töövõtteid ning ohustehnika nõudeid. Õpilast suunatakse korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.

6.5.4.3. Tööd teostatakse eeskuju või näidise järgi etappide kaupa. Harjutatakse terviku moodustamist osadest ja järjestama osatoiminguid õpitegevuses. Õpilane sooritab õpitud ja jõukohaseid tegevusi iseseisvalt nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes. Õpilast suunatakse otsima ja kasutama abi.

6.5.4.4. Õpilastele võimaldatakse materjali- ja teostusvalikuid.

6.5.4.5. Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemise sõnastamine). Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.

6.5.4.6. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Taotletakse, et õpilane lõpetaks alustatud töö.

6.5.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti;
- 2) värvib kontuuri piires;
- 3) kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid;
- 4) kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel;
- 5) kasutab abiga niiti ja nõela;
- 6) käsitseb ohutult tööriistu: lööb naela, saab abiga;
- 7) liimib erinevaid materjale;
- 8) segab uute toonide tekitamiseks põhivärvusi;
- 9) helestab ja tumestab värvusi;
- 10) teeb juhendamisel looduslikust materjalist kompositsioone;
- 11) oskab valida töövahendit ja tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 12) jälgib tööpaiga korrasolekut;
- 13) teab ja järgib ohutusnõuded nõela, haamri, kruvikeeraja ja sae käsitlemisel.

6.5.6. Kunsti ja käelise tegevuse rõhuasetused III arengutasemel

6.5.6.1. Kujundatakse lihtsa iseseisva töö oskusi. Tööd teostatakse valdavalt näidise, lihtsate tööjuhiste, skeemide jms järgi.

6.5.6.2. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana stereotüüpsetes ja osaliselt muutuvates tingimustes. Harjutatakse toimingute suunatud planeerimist. Uuritakse

töövahendite ja materjalide sobivust. Õpilased õpivad looma kujutlust tulemusest, järjestama osatoiminguid ning valima vahendeid. Areneb suunatud enesekontroll, toimingu valminud tööd võrreldakse näidisega.

6.5.6.3. Õpilane kommenteerib õpetaja suunamisel oma tegevust verbaalsete/alternatiivsete vahenditega.

6.5.6.4. Oluline on loomingust esteetilise elamuse saamine. Õpilased hakkavad oma tundeid vastavalt võimetele kunstis väljendama. Vaadeldakse kaaslaste töid, külastatakse kunstinäitusi ja muuseume.

6.5.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpetaja:

- 1) voolib lihtsa tarbeeseme;
- 2) joonistab abiga teemakohase pildi;
- 3) väljendab oma tundeid joonistamise ja maalimise kaudu, oskab kasutada erinevaid tehnikaid;
- 4) kasutab sihipäraselt niiti ja nõela;
- 5) käsitseb õpitud tööriistu;
- 6) teab ja eristab sooje ja külmi toone;
- 7) teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele;
- 8) osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks;
- 9) valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist;
- 10) korrastab iseseisvalt tööpaiga;
- 11) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehhaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.

6.6. MUUSIKAÕPETUS

6.6.1. Õppetegevus

6.6.1.1. Muusikaõpetus lõimub toimetulekuõppes kogu õppeprotsessiga, soodustab suhtlemist ja kõne arengut.

6.6.1.2. Õpitemgevuses seostatakse muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud. Muusikapalade valikul arvestatakse õpilaste ea- ja jõukohasusega, elust ja keskkonnast tuleneva temaatikaga, õpilaste huvidega. Kujundatakse ja arendatakse õpilase muusikalisi võimeid, hoiakuid. Laulu ja muusika abil väljendatakse oma tundeid, õpetatakse tajuma erinevaid meeleolusid, arendatakse muusikalist maitset.

6.6.1.3. Muusikaõpetusel on oluline roll õpilastele rahvuskultuuri tutvustamisel, selles osalemises, rahvuskommite ja -tavade õpetamisel.

6.6.1.4. Olulisel kohal on toellaulmine, mille kaudu saadakse ühismusitseerimise ja ühise tegutsemise kogemus ning positiivne elamus.

6.6.2. Muusikaõpetuse rõhuasetused I arengutasemel

6.6.2.1. Äratatakse õpilastes huvi muusika ja rütmika vastu.

6.6.2.2. Rütmipillimängu ning laulumängude abil koordineeritakse silma ja käe koostööd, õpilane õpib liigutusi sooritama eri rütmis ja tempos.

6.6.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab inimehääli teistest häältst;
- 2) tunneb ära korduvad hääled ja müra ruumis ja looduses;
- 3) eristab ühe ja mitme rütmipilli heli;
- 4) tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomule kas käte, jalgade või keha liikumisega;
- 5) laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel;
- 6) kasutab rütmipille;

- 7) mängib muusikale kaasa rütmipillil;
- 8) matkib liigutusi, liigub õpetaja eeskujul vastavalt muusikale.

6.6.4. Muusikaõpetuse rõhuasetused II arengutasemel

6.6.4.1. Süvendatakse õpilaste muusikahuvi.

6.6.4.2. Õpitakse sihipäraselt kasutama rütmipille. Pillimängu, laulmise ja laulumängudes osalemise kaudu arendatakse eri kehaosade koostööd.

6.6.4.3. Suunatakse hindama muusikat *meeldib – ei meeldi*-põhimõttel.

6.6.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab muusikapalade tunnuseid (kurb – rõõmus), kiiret ja aeglast rütmi;
- 2) eristab õpitud laulu- ja tantsuviisi, marssi;
- 3) laulab õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt, muudab hääle tugevust;
- 4) kasutab erisuguseid rütmipille;
- 5) liigub vastavalt muusika tunnustele.

6.6.6. Muusikaõpetuse rõhuasetused III arengutasemel

Tähelepanu pööratakse muusikale kui harrastusele. Õpilasel aidatakse orienteeruda tänapäeva muusika eri stiilides ja luuakse võimalused oma eelistuste kujunemiseks.

6.6.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpetaja:

- 1) eristab soololaulu koorilaulust, kõrget ja madalat häält;
- 2) eristab orkestrit üksiku muusikainstrumendi mängust;
- 3) osaleb koorilaulus, ansambli mängus;
- 4) eristab levi- ja klassikalist muusikat;
- 5) osaleb seltskonnatantsudes, laulab ja tantsib koos teistega muusika saatel.

6.7. KEHALINE KASVATUS

6.7.1. Õppetegevus

6.7.1.1. Kehalise kasvatuse kaudu arendatakse üldmootorikat ja koordineerimist, kujundatakse eneseteeninduse ja sotsiaalseid oskusi. Harjutusi sooritatakse vastavalt lapse arengule passiivselt imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, liigutuste rütmi ja tempot muutes. Üldkehalisi harjutusi sooritades õpetatakse tunnetama oma keha, suunatakse liigutusi; arendatakse jõudu, vastupidavust, osavust. Soovitav on lülitada tundi spetsiaalseid rühiharjutusi.

6.7.1.2. Õpilaste juhendamisel arvestatakse laste suutlikkust tegutseda eeskujul, näidise või suulise korralduse alusel. Sobivate õppemeetoditega innustatakse õpilasi arendama oma kehalisi võimeid, süvendama regulaarse aktiivse kehalise liikumise harjumusi. Jõukohaste harjutuste valik võimaldab õpetada õpilasi lõõgastuma ja liikumisest rõõmu tundma.

6.7.1.3. Kehalise kasvatuse tundides pööratakse tähelepanu õpilaste sportliku riietuse ning isikliku hügieeni nõuete võimalikult iseseisvale täitmisele.

6.7.1.4. Kehalise kasvatuse tundides tutvustatakse Eesti ja maailma spordisündmusi, osaletakse eri- või paraolümpialiikumises ja suunatakse sportliku meelisharrastuse valikut.

6.7.1.5. Mõõduka intellektipuudega laste füüsiline areng on väga ebahühtlane ja kehalist kasvatust saab tulemuslikult läbi viia ainult juhul, kui arvestatakse maksimaalselt õpilaste individuaalseid iseärasusi. Vastavalt õpilastega tegelevate füsioterapeudi ja massööri soovitudele võib viia koolis läbi liikumisravi tunde.

6.7.2. Kehalise kasvatuse rõhuasetused I arengutasemel

6.7.2.1. Kujundatakse õpilaste oskust kuulata, jälgida ja täita lihtsamaid korraldusi ning järgida korraharjumusi, õpetatakse last oma keha tunnetama, ruumis orienteeruma.

6.7.2.2. Harjutusi sooritatakse koostegevuses ja matkides näidise ja lihtsa instruksiooni järgi. Õpilasi suunatakse muutma liigutuste rütmi ja tempot. Oskuste omandamist toetab samalaadsete harjutuste pidev kordamine.

6.7.2.3. Kogu õppetöö tugineb mänguliste elementide kasutamisele. Õpilasi motiveeritakse tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega.

6.7.2.4. Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

6.7.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

1) kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid harjutusi (vajaduse korral abiga);

2) sooritab matkimise teel lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi, suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot;

3) suudab joosta võimetekohases tempos jõukohast distantsi, suudab järjest käia jõukohast distantsi;

4) ronib varbseinal, kõnnib võimlemispingil;

5) veeretab ja viskab palli;

6) osaleb lihtsates mängudes;

7) laskub kelgul nõlvakust, veab kelgul kaaslast;

8) riietub iseseisvalt spordiriietesse, täidab suunamisel hügieeninõudeid.

6.7.4. Kehalise kasvatusõhuasetused II arengutasemel

6.7.4.1. Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma keha, selle asendit ja liigutusi. Toimub sobimatute liigutusstereotüüpide muutmine või asendamine.

Tegeletakse eri kehaosade motoorika koordineerimisega. Tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte sooritab õpilane iseseisvalt, sh varieeruvates tingimustes.

6.7.4.2. Olulised on õpilase sotsiaalset arengut toetavad harjutused.

6.7.4.3. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.

6.7.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

1) sooritab tuttavaid võimlemisharjutusi. Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi;

2) suudab kõndida erinevatel maastikel, treppidest üles-alla, osaleb teatejooksus;

3) sooritab lihtsamaid harjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel;

4) viskab ja põrgatab palli, hüppab hoota kaugust;

5) osaleb erinevates võistlusmängudes;

6) liigub suuskadega lauskmaal;

7) tegeleb võimetekohaselt talvespordiga;

8) riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale (sise-, välistingimused).

6.7.6. Kehalise kasvatusõhuasetused III arengutasemel

6.7.6.1. Harjutuste õppimisel ja sooritamisel tõstetakse õpilaste iseseisvust.

Kujundatakse liigutusstereotüüpe ja varieeritakse neid tegevusest ja tingimustest sõltuvalt. Kujundatakse oskust ja harjumust kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpilased hakkavad liigutusi teadlikult järjestama osatoimingute ahelast lähtudes.

Olulised on sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

6.7.6.2. Õpilasi õpetatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust planeerima ja kontrollima (tegevuse kaasnev ja järgnev suunatud kommenteerimine, tuttava tegevuse planeerimine).

6.7.6.3. Tähelepanu pööratakse tahtemomaduste (sihikindlus, julgus, visadus, püsivus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime jne) kujundamisele.

6.7.6.4. Tutvustatakse spordieetika nõudeid: aus võistlus, võistlusreeglitest kinnipidamine, vastase austamine jne.

6.7.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpetaja:

- 1) sooritab harjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas;
- 2) sooritab liigutuste ahelat mälukujutlustele toetudes;
- 3) suudab kõndida/joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal;
- 4) osaleb erineva pikkusega jooksudistantsidel;
- 5) sooritab lihtsamaid kombineeritud harjutusi erinevate vahenditega;
- 6) viskab palli, hüppab hooga kaugust;
- 7) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest;
- 8) laskub suuskadel laugest nõlvast;
- 9) osaleb talispordivõistlustel;
- 10) teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.

6.8. RÜTMIKA

6.8.1. Õppetegevus

6.8.1.1. Rütmikatundides ühendatakse kehalise kasvatus tundidest tuttavad harjutused muusika ja rütmiga. Rütmitunde aluseks on motoorsus e lihaste liigutustele tugineva korrapärase liikumise tunnetamine. Muusika rütmiline külg organiseerib psüühikat, liigutused muusika saatel ja rütmiline liikumine aktiveerib kõiki psüühilisi protsesse, aitab kaasa õpilaste enesetunnetuse kujunemisele, tõstab meeoleolu.

6.8.1.2. Rütmitatunnid toetuvad pedagoogilisele muusikateraapiale. Tundides mängitakse muusikaõpetuses õpitud laulu- ja ringmänge, rütmipille. Kasutatakse ka teiste ainete tundides ja vaba aja tegevustes õpitud salme, rütmilisi luuletusi. Rütmitatundides õpitakse tantse ja mänge, mida esitatakse klassi- ja koolipidudel.

6.8.1.3. Rütmitatundides kasutatakse kehatunnetuse-, kontakti- ja kommunikatsiooniharjutusi, mänge ning tantse, mille abil saab arendada õpilaste füüsilisi võimeid ning psüühikat, kinnistada nii verbaalse kui ka mitteverbaalse suhtlemise oskusi.

6.8.1.4. Rütmitatundi on soovitatav läbi viia spetsiaalses ruumis, kus oleksid vastavad vahendid (varbsein, võimlemispink tasakaaluharjutusteks, peeglid oma asendi ja liigutuste täpsuse korrigeerimiseks). Võimaluse korral viiakse rütmitatunnid läbi elava muusika saatel.

6.8.2. Rütmiika rõhuasetused I arengutasemel

6.8.2.1. Arendatakse õpilaste kuulamis-, jälgimis-, matkimis-, mõistmis- ja lihtsamate korralduste täitmise oskusi.

6.8.2.2. Kujundatakse hügieeni- ja korraharjumusi.

6.8.2.3. Õpilasi õpetatakse tunnetama oma keha ja liigutusi, arendatakse ruumitaju. Rütmitunde arendamine põhineb individuaalse liikumise / liigutuste rütmi kohandama õppimisel etteantud rütmile (muusika, saatelugemine vms). Harjutusi õpitakse matkides, eeskuju järgi, abiga.

6.8.3. Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab harjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise, instruksiooni (verbaalne / alternatiivsete vahenditega) järgi;
- 2) liigub erineva rütmiga muusika saatel;
- 3) tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat;
- 4) esineb õpitud tantsude ja ringmängudega klassi ning kooli üritustel.

6.8.4. Rütmika rõhuasetused II arengutasemel

6.8.4.1. Pööratakse eelnevate õppeaastatega võrreldes suuremat tähelepanu ruumitaju arendamisele ja oma kehaasendi kontrollimisele. Õpitakse erisuunalisi liigutusi ja eri kehaosade mootorika koordineerimist.

6.8.4.2. Mängude ja tantsude kaudu saadakse praktilisi sotsialiseerumise oskusi.

6.8.4.3. Arendatakse õpilaste loovust.

6.8.5. Taotletavad õpitulemused II arengutasemel,

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teab oma kohta ravis ja suudab seda hoida tantsimisel, harjutuste sooritamisel;
- 2) sooritab õpitud harjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos;
- 3) liigub kooskõlas muusikaga;
- 4) tunneb ära õpitud rahvatantsu, suudab seda kaasa tantsida;
- 5) esineb õpitud tantsude ja ringmängudega kooli üritustel.

6.8.6. Rütmika rõhuasetused III arengutasemel

Õpitakse tantsima lihtsamaid seltskonnatantse ja pidudel rollikohaselt käituma. Liikumiskavade õppimisel arvestatakse õpilaste muusikaeelistustega.

6.8.7. Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpetaja:

- 1) matkib õpitud tantsusamme, lihtsamaid tantsujuoniseid;
- 2) improviseerib tantsu muusika järgi;
- 3) tantsib lihtsamaid seltskonnatantse, oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada;
- 4) esitab õpitud liikumiskava, tantsu, esineb õpitud tantsude ja ringmängudega üritustel.

7. Valikaine. Informaatika

7.1. Üldalused

7.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli informaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides, töödeldes ja tekstidokumente, esitlusi koostades, vajadusel kasutab TOBII (silmaajalgimise seade) seadet;
- 2) teadvustab ning oskab vältida info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele;
- 3) osaleb virtuaalsetes võrgustikes ning kasutab veebikeskkonda digitaalseid materjale.

7.1.2. Õppeaine kirjeldus

Informaatika õpetamise üldeesmärk on tagada põhikooli lõpetaja info- ja kommunikatsioonivahendite rakendamise pädevused igapäevase töö- ja õpikeskkonna kujundamiseks. Põhikooli informaatikaõpetuses lähtub pigem igapäevase arvuti- ning internetikasutaja vajadustest.

Informaatika õpetamise põhimõtted põhikoolis on:

- 1) elulähedus: näited, ülesanded jm võetakse õpilasele tuttavast igapäevaelust (kool, kodu, huvitegevus, meedia);
- 2) aktiivõpe ja loominguilisus: eelistatakse õpilaste aktiivset osalemist nõudvaid ja nende loovust esile toovaid õppemeetodeid;
- 3) uuenduslikkus: läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ vaimus eelistatakse uuenduslikke tehnoloogiaid ning lahendusi;
- 4) ühisõpe: nii informaatikatundides kui ka kodutööde puhul on eelistatud koostöös õppimise meetodid;
- 5) teadmusloome: uut teadmust õpitakse üheskoos luues, mitte vananenud infot meelde jättes;
- 6) vaba tarkvara ja avatud sisu: võimaluse korral eelistatakse kommertstarkvarale vaba tarkvara;
- 7) turvalisus: kool tagab õpilastele turvalise veebipõhise töökeskkonna ning propageerib ohutuid käitumisviise võrgukeskkonnas;
- 8) lõimitus: õpiülesannetes (nt esitlustes) kasutatakse teiste õppeainete teemasid;
- 9) sõltumatus tarkvaratootjast: õpe ei tohi olla üles ehitatud üksnes ühe tarkvaratootja või platvormi kasutamisele; koolil on kohustus tutvustada ka alternatiive.

Informaatika on kergesti lõimitav kõigi teiste õppeainetega, kuna info- ja kommunikatsioonitehnoloogia moodustab loomuliku osa tänapäevases õpikeskkonnast. See lõiming toimub mõlemal suunal: ühelt poolt kasutatakse informaatika õppeülesandeid koostades teiste õppeainete teemasid, et luua mõtestatud õppimine, ning teiselt poolt kujundatakse IKT pädevusi teistes õppeainetes esitlusi tehes. Informaatika ainekavaga luuakse eeldused integreerida tehnoloogiat ja uuenduslikkust läbiva teemana teistesse õppeainetesse.

Informaatika ainekäsitus on tavapäraselt kontsentiline, varem õpitu juurde tullakse igas järgmises kooliastmes uuesti tagasi süvendatult. Põhirõhk on praktilisel arvutikasutusel erinevaid õppeaineid õppides.

I kooliastmes käsitletakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seonduvaid teemasid lõimituna teiste õppeainetega; eraldi informaatikakursuse järele puudub vajadus. II kooliastme lõpul on soovitatav õpetada käesoleva ainekava esimest kursust „Arvuti töövahendina“ ning III kooliastmes teist kursust „Infoühiskonna tehnoloogiad“.

7.1.3. Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: looduskeskkond, arvutiklass, kooliõu, muuseumid, näitused, ettevõtted jne;
- 7) peetakse silmas, et pöhirõhk on veebipõhise personaalse õpikeskkonna loomise oskuste kujundamisel;
- 8) tagatakse, et õppe vältel õpitakse headest tavadest lähtuvat veebikäitumist, sealhulgas virtuaalsetes võrgustikes ning ametlikke infosüsteeme kasutades;
- 9) tuleks õpitavad teemad aineõpetajate koostöös siduda ning ajastada ühiskonnaõpetuse, võõrkeele ja emakeele õpetusega. Kursuse keskel alustavad õpilased tööd väikerühmatöös (või paaristöös) arendusprojekti kallal, sidudes edasised õpitavad teemad selle projektiga;
- 10) võivad õpilased projektide teemad ise valida teiste aineõpetajate, lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, omavalitsuse või mõne sotsiaalse võrgustiku soovist või tellimusest lähtudes;

7.1.4. Füüsiline õpikeskkond

Informaatikaklassis on õpilasele tagatud järgmiste vahendite kasutamine:

- 1) üldjuhul on igal õpilasel eraldi arvutitöökoht, erandjuhul on kaks õpilast ühe arvuti taga;
- 2) dataprojektor;
- 3) lisaseadmete (printer, mälupulga) kasutamise võimalus;
- 4) juurdepääs infosüsteemidele;
- 5) arvutitöökohtadel on reguleeritavad toolid, arvutilauad, sundventilatsioon, aknakatted;
- 6) isikutunnistuse kasutamise võimalus (kaardilugejad);
- 7) kõrvaklapid ja mikrofonid;
- 8) digitaalne foto- ja videokaamera.

7.1.5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ja Salu Kooli õppekavas olevast vt pkt 5.

Informaatika valikaine õpitulemusi hinnatakse jooksvalt õpiülesannete järgi ja kokkuvõtvalt poolaasta ja aasta lõpul. Jooksvate õpiülesannete lahendamisel hinnatakse:

- 1) õppe plaanipärasust, loomingulisust ja ratsionaalsust;
- 2) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist ning seonduvate pädevuste olemasolu veenvat tõendamist õpilase poolt;
- 3) arvutiga loodud materjalide tehnilist teostust, esteetilisust ning originaalsust;
- 4) õpilasepoolset praktilise tegevuse mõtestamist;
- 5) õpilase arengut.

7.2. Ainekava

7.2.1. Õpitulemused, õppesisu ja õppetegevus II kooliastmel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) Tunneb tekstitöötamise põhireegleid
- 2) vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt kuulutusi, plakateid, referaate), järgides tekstitöötamise põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; üla- ja alaindeks; sõna-, rea-, lõiguvahed; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid, joonised, pildid, diagrammid, tabelid);
- 3) leiab internetist ja kopeerib tekstifaili või esitluse erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt, tabel, diagramm) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse eeskirjadest;
- 4) mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust, hindab teabeallikate objektiivsust ning leiab vajaduse korral sama teema kohta alternatiivset vaatenurka esindavaid allikaid;
- 5) salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise ning võrdleb faili suurust vaba ruumiga andmekandjal;
- 6) koostab teksti etteantud teemal;
- 7) selgitab arvuti väärt kasutamisest tekkida võivaid ohte oma tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, silmade kaitse) ning oskab oma igapäevatoos arvutiga neid ohte vältida, valides õige istumisasendi, jälgides arvuti kasutamise kestust, tehes võimlemisharjutusi silmadele ja randmetele jne;
- 8) kannab arvutisse fotosid;
- 9) ühendab turvaliselt arvuti külge erinevaid lisaseadmeid (mälupe, hiir, printer, väline kõvaketas).

7.3. Õppesisu

7.3.1. Arvuti töövahendina

Sissejuhatus tekstitöötlemisele. Teksti sisestamine, vormindamine ja kopeerimine. Plakati või kuulutuse koostamine ning kujundamine. Töövõtted: ohutu ja säästlik arvutikasutus.

Failide haldamine: salvestamine, kopeerimine, kustutamine, pakkimine. Operatsioonisüsteemi graafiline kasutajaliides. Töö mitme aknaga.

Infootsing internetis ja töö meediafailidega. Turvalisus, autorikaitse ja isikuandmete kaitse. E-kirja saatmine koos manusega. Fotode, videote ja helisalvestiste ülekandmine kaamerast, diktofonist ning telefonist arvutisse.

Töö andmetega. Andmetabeli ja sagedustabeli koostamine.

Esitluse koostamine. Slaidi ülesehitus. Teksti ja pildi sisestamine slaidile.

Õppetegevus

Informaatikat õpitakse II kooliastmes valdavalt avastusõppe ja aktiivõppe vormis. Õpilastel võimaldatakse ise tehes õppida uusi töövõtteid. Loenguid tuleks vältida, kuid samaaegu tagada süsteemne käsitlus õpitavatest oskustest eelkõige hästi kavandatud ja tagasisidestatud õpiülesannete kaudu.

Et tagada õpitud arusaamine, tuleb toetada õpilaste refleksiooni õpitu kohta.

Peale valdavalt individuaalsete ülesannete tuleks õpilastele võimaldada rühmatööd (sh veebipõhist keskkonda kasutades). Oluline on järgida metoodilise vaheldusrikkuse printsiipi, varieerides järjestikustes tundides individuaalset ja rühmatööd ning avastuslikku ja esitluslikku õpistrateegiat.

7.3.2. Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmel.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) leiab internetist teda huvitavaid kogukondi.
- 2) kasutab etteantud või enda valitud veebipõhist keskkonda sihipäraselt ja turvaliselt; liitub keskkonnaga, valib turvalise salasõna
- 3) reflekteerib oma õpikogemust ajaveebi kasutades;
- 4) koostab koostöös kaasõpilastega tekstidokumente;
- 5) loob uut veebisisu ja taaskasutab enda või teiste loodud veebisisu (tekstid, pildid,), lähtudes intellektuaalomandi kaitse headest tavadest ja autori seatud litsentsi tingimustest;
- 6) kasutab ratsionaalselt valitud märksõnu ning ühisjärjehoidjaid omaloodud või internetist leitud sisu märgendades;
- 7) vistutab videoid, fotosid ja esitlusi veebilehe sisse;
- 8) eristab keskkondade turvasemeid (nt http vs https, turvasertifikaadid) ning arvestab neid veebikeskkonda kasutades;
- 9) kasutab kooli, kohaliku omavalitsuse ja riigi pakutavaid infosüsteeme ning noorte e-teenuseid;
- 10) kujundab esitluse loetavalt ja esteetiliselt, lähtudes muu hulgas järgmistest kriteeriumidest: optimaalne info hulk slaidil;
- 11) koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli,
- 12) rakendab eelmise kooliastme informaatikakursuses õpitud arendusprojekti tehes;
- 13) kasutab turvaliselt ja eetilisel virtuaalset identiteeti: kaitseb enda identiteeti, on ettevaatlik võõrastega virtuaalselt suheldes (libaidentiteet), hoidub kasutamast teiste inimeste identiteeti.

Õppesisu

Infoühiskonna tehnoloogiad

Internet suhtlus- ja töökeskkonnana.

Infootsingu erinevad võtted ja vahendid. Veebikeskkonnadesse kasutajaks registreerumine, kasutajaprofiili loomine. Oma virtuaalse identiteedi kaitsmine. Turvalise ja eetilise interneti-käitumise alused. Kooli infosüsteemide ja e-õppekeskkonna kasutamise reeglid.

Eesti e-riik ja e-teenused.

Isikutunnistuse kasutamine autentimisel ja digiallkirjastamisel. Omavalitsuse veebilehelt e-teenuste leidmine ning kasutamine. Kodanikuportaali eesti.ee kasutamine.

Personaalse õpikeskkonna loomine sotsiaalse tarkvara vahenditega.

Ajaveebi kasutamine õpikogemuse refleksiooniks. Wiki ja veebipõhise kontoritarkvara kasutamine dokumentide loomiseks koostöös kaasõpilastega. Ühisjärjehoidjate ja vookogude kasutamine. Arendusprojekti alustamine ning selle tarvis veebipõhise koostöökeskkonna loomine.

Sisu tootmine ja taaskasutus, litsentsid.

Esitluste, fotode, videote, audiomaterjali ja andmefailide säilitamine, märgendamine ning jagamine veebikeskkonna vahendusel. RSSi tellimine. Fotode, videote ja esitluste vistutamine veebilehele. *Podcast*'i loomine.

Osalus virtuaalses praktikakogukonnas.

Veebipõhise koosoleku kavandamine ja pidamine, dokumenteerimine. Rühmaarutelu korraldamine ning probleemipõhine õpe veebipõhises keskkonnas. Rühma ajahaldus. Digitaalsete dokumentide versioonihaldus, koostöö ühe dokumendi koostamisel.

Arendusprojekti lõpuleviimine.

Projekti nähtavuse saavutamine veebivahenditega.

HOOLDUSÕPE

Hooldusõppe põhisuunaks on:

- Eralduspiiride loomine
Mina ja välismaailm
- Stabiilsuse säilitamine
Füüsine- ja vaimne tasakaal
- Võimaluste ärakasutamine ja ohtude vältimine
Vaimsuse areng ja situatsioonipedagoogika
- Kõik on omavahel seotud
- Kõik muutub pidevalt
- Võimalusi tekib pidevalt

1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

1.1. Hooldusõppe põhieesmärgiks on sügava- ja raske intellektipuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine ja arendamine, et tagada harjumuspäras keskkonnas tema potentsiaalile vastav järjest iseseisvam toimetulek.

1.2. Arendamise eesmärk on aidata kujuneda kodanikul, kes vastavalt oma arengutasemele õpib tajuma oma keha, märkab ja oskab õpitud moel märku anda oma põhivajadustest ja soovidest ning oskab oma võimete piires neid kas iseseisvalt või abiga rahuldada; omandab ja oskab kasutada verbaalseid, mitteverbaalseid ja/või alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid oma võimete piires.

2. ÕPPE- JA ARENDUSTEgevuse Põhimõtted

2.1. Arendamine ja õpetamine on ühtne eesmärgistatud protsess. Hooldusõppe korralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja potentsiaalsetest võimetest toimida järjest iseseisvamalt. Õigus õppida realiseeritakse käesoleva lisa põhjal koostatud individuaalse õppekava alusel.

2.2. Lähtutakse humanistliku abistamise põhimõtetest. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.

2.3. Hooldusõpe taotleb õpilase arengupuude korvamist valdkondade kaupa, arvestades õpilase individuaalset arengupotentsiaali. Arengupuute osaliseks vähendamiseks rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi. Õppe- ja arendustegevuse käigus arendatakse ja/või kujundatakse puuduvaid ja/või lokaalsetest anotoomilistest kahjustustest sõltuvaid spetsiifilisi funktsionaalsüsteeme.

2.4. Õppeülesanded valitakse potentsiaalset arenguvalda arvestades: need sooritatakse vajaliku abiga, valdavalt koostegevuses. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse mootorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid. Individuaalsete õppekavade koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.

2.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine. Arendatakse orienteerumisoskust lähimas ümbruses, mootorikat, sensomotoorseid oskusi ning elementaarset suhtlemist, sh võimaluse korral kõnet.

2.6. Hooldusõpe suunab õpilast omandama eneseteeninduse elementaarseid oskusi, elus toimetuleku oskusi ning võimetekohast käitumist lähimas ümbruses ja sotsiaalses keskkonnas. Oluline on tegevuste harjutamine potentsiaalse arenguvaldkonna piirides,

abi võimalikult täpne reguleerimine. Oluline on harjutamine tuttavas keskkonnas, pedagoogide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.

2.7. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse klassi õpilastega. Tähtis on koostöö eripedagoogiga, õpetajatega, spetsialistide, lapsevanematega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

2.8. Hooldusõppes toimub õpetamine tegevusvaldkondade kaupa ja toetub õpilase sensomotoorsele arengule (taju ja liigutuste seos). Harjutamine toimub minimaalsete tegevussammude / osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana. Õppimine toimub reaalses lähimas keskkonnas. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kujunevad harjumused. Õpilased võtavad koostegevuses võimetekohaselt osa oma tegevuse jaoks vajalike vahendite valikust ja suudavad neid vähevarieeravas situatsioonis kasutada.

2.9. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- 1) tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- 2) märku andma oma vajadustest ja väljendama vähesel määral oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistama positiivseid emotsioone;
- 3) omandama lihtsaid oskusi või osaoskuste ahelaid tuttavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel;
- 4) sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga, positiivselt suhtuma abistaja tegevusse (suunamine, osalise- või füüsiline abiga);
- 5) tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;
- 6) sooritama praktilisi valikuid vähevarieeruvates olukordades.

3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

3.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused I arengutasemel

3.1.1. Esimesel arengutasemel orienteerub õpilane ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil.

Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega.

3.1.1.1. Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine. Arvutiekraanil toimuva lühiajaline jälgimine. Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine. Võimaluse korral oma käeliigutuste jälgimine. Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel. Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.

3.1.1.2. Aistingud ja taju. Üksikute tunnuste suunatud märkamine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puutetundlikkuse arendamine.

3.1.1.3. Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.

3.1.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava avivahendiga.

3.1.1.5. Motoorika. Üldmootorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on liikumine kindlasihiliselt koos abiga või iseseisvalt. Rütmi tunnetamine (spetsialisti abiga liikumine)

Peenmotoorika areng: passiivsed liigutused koostegevuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine, omandatud liigutusstereotüüpide mitmekesistamine. Esemete jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine. Käega või sõrmedega esemete liigutamine kindlas suunas.

Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil (esemete keeramine, väänamine toppimine, silumine jne).

3.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamine abiga, koostegevuses, mõne liigutuse sooritamine imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamine füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tuttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile reageerimine. Õpilaste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.

3.1.3. Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.

3.1.4. Häälelisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite (Piktorammid, pildid, tahvelarvuti jne) õpetamisel arvestatakse õpilaste füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.1.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.

3.1.6. Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.1.7. Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.

3.1.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma.

3.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab läheduses olevaid esemeid; tunneb ära temaga tegelevad inimesed;
- 2) tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);
- 3) sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;
- 4) hoiab kättepandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), suudab sihipäraselt vajutada arvutnuppe (iseseisvalt või koos abiga), manipuleerib esemetega, haarab neid ja laseb käest lahti;
- 5) tunneb enamasti ära tuttavad žestid;
- 6) reageerib kontaktile (hääli, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja häälitustega, otsib mõnikord kontakti;
- 7) annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- 8) suudab säilitada tähelepanu (rohkem kui 5 sek);
- 9) stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;
- 10) sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust iseseisvalt või füüsilise abiga.

3.3. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel

3.3.1. II arengutasemel on õpilaste juhtivaks tunnetustegevuseks kohanemine ümbritsevaga

geštalttajule toetudes ja oma keha seisundi tajumine.

3.3.1.1. Tähelepanu. Elementaarse valikulisuse kujundamine koostegevuses.

Tähelepanu suunamine ja hoidmine žestide ja sõnaga, objektide jälgimine nende liigutamisel või paigutuse muutmisel.

3.3.1.2. *Taju*. Objekti ja tunnuste suunatud tajumine eri meeltega äratundmiseks (kuju, värvus, suurus; heli, müra, temperatuur, pinnaomadused), esemetega manipuleerimine, sh koostegevuses vastavalt nende funktsioonile.

3.3.1.3. *Mälu*. Objekti äratundmine mingil taustal 2–3 hulgast (suunamine näidise, sõna, žestiga).

Sama funktsiooniga, kuid 1–2 tunnuse poolest erinevate objektide äratundmine.

3.3.1.4. *Mõtlemine*. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine. Objekti ja abivahendi valimine 2–3 objekti hulgast koostegevuses, mõne tuttava objekti valimine koostegevuses, eeskuju ja/või korralduse alusel. Valik erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes.

3.3.1.5. *Motoorika*. Liigutuste sooritamine eeskuju järgi, vajaduse korral koosliigutused, žestide ja sõnaga suunatud liigutused. Liikumine ruumis, silma- ja käeliigutuste seostamine. Kahe või enama eri liigutuse korduv sooritamine (järjestikune, samaaegne). Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.3.2. II arengutaseme põhitaotlus on õpitud lihtsate toimingute sooritamine stereotüüpses situatsioonis, mõne abivahendi kasutamine suunatult. Mõne omandatud stereotüüpse liigutusliku toimingu sooritamine variatiivsetes tingimustes (abivahendid, keskkond). Adekvaatne reageerimine pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile tuttavas situatsioonis.

3.3.3. II arengutasemel on rõhuasetus õpilase kaasamisel lihtsasse koostegevusse, eneseteenindusse, jõukohaste osatoimingute/operatsioonide sooritamine abiga, mõnede sooritamine iseseisvalt.

3.3.4. Ühesõnalise korralduse, lihtsa situatiivse kõne mõistmine (lausung kuni 3 sõna), sõna/lausungi mõistmine tegevuses koos žesti/osutamisega.

Alternatiivsete, tuttavate suhtlemisvahendite mõistmine. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: oma vajadustest teatamine (sh soov kontakti astuda), vastamine pedagoogile; objektile või tegevusele osutamine vastavalt oma kõnearengu tasemele. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.3.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga.

Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse sobivaid õpikeskkondi.

3.3.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.3.7. Positiivsete emotsioonide toetamine ning hoidmine toimingute/operatsioonide sooritamise ajal ja järel. Negatiivsete emotsioonide pärssimine, rahulikumale käitumisele positiivse hinnangu andmine.

3.3.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma, motiveerida iseseisvalt tegutsema, toetades iseseisvat tegutsemist võimalikult täpselt reguleeritud abiga.

3.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab ja tunneb ära 2–3 eseme hulgast mõne tuttava eseme;
- 2) tajub esemete eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnust;

- 3) sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel, suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajaduse korral suunatult);
- 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes;
- 5) reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne);
- 6) reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt;
- 7) annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku;
- 8) suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata;
- 9) reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides;
- 10) osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid tegevusi / osatoiminguid iseseisvalt.

3.5. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel

3.5.1. III arengutasemel hakkab õpilastel kujunema analüütiline tajus, põimudes mälukujutlustega.

3.5.1.1. *Tähelepanu.* Võimalikult iseseisev tähelepanu suunamine ja säilitamine oma praktilises tegevuses. Tähelepanu ümberlülitamine ühelt stiimulilt (tegevuseslt) teisele.

3.5.1.2. *Tajus.* Objekti ja toimingute analüütiline tajus (esemed eri asendis, eri taustal, tegevus eri asendis ja kohta muutes); nägemistajus välja laiendamine.

3.5.1.3. *Mälu.* Tuttavate esemete ja samade toimingute äratundmine igapäevastes varieeruvates tingimustes: esemete paigutus ruumis, erineva taustaga, mõneti erinevate tunnustega arvutiprogrammid. Harjumustele toetuvate toimingute sooritamise koostegevuses või iseseisvalt (protseduurimälu).

3.5.1.4. *Mõtlemine.* Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult mälukujutlustega. Objekti ja abivahendi valik objektide hulgast eeskuju ja korralduse (sh žesti) ja mälu abil. Valik oluliselt erinevate ja vähe erinevate tunnustega objektide hulgast, sealjuures arvutiprogrammis. Tegevusvahendite (tasapinnalised-, ruumilised-, ja elektroonilised) kasutamine varieeruvates tingimustes.

3.5.1.5. *Motoorika.* Liigutuste elementaarse koordineerimine, liikumine ruumis, stereotüüpsete liigutusahelate sooritamise, liigutusrütmi muutmine, käe- silma ja sõrmede liigutuste täpsuse harjutamine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.5.2. III arengutaseme põhitaotlus on omandatud praktilise toimingus sooritamise variatiivsetes tingimustes (sama abivahend erinevas funktsioonis, erisugused vahendid samas funktsioonis ja keskkonnas). Tegutsemisele ärgitatakse vajaduse korral lihtkorralduse, žesti, stimuleeriva kaasliigutuse, alustatud koostegevuse, piktogrammi vm alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil.

3.5.3. III arengutasemel on rõhuasetus II arengutasemel omandatud oskuste täiustamisel ja uute, võimetekohaste oskuste õpetamisel, õpilase kaasamisel eneseteenindusse: harjumuspäraste osatoimingute/operatsioonide seostamine toimingute jadas, osatoimingute iseseisva sooritamise osakaalu suurendamine, mõne omandatud toimingus iseseisev sooritamise.

3.5.4. Elementaarne suhtlemine: situatiivsete repliikide (verbaalsed, alternatiivsed) mõistmine ja neile vastamine. Oma tegevuse ja vajaduste elementaarne sõnastamine / alternatiivsete kommunikatiivsete vahenditega väljendamine. Korralduste mõistmine

ja täitmine oma võimete piires. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.5.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooni ja sobiva õpikeskkonnaga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.

Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse varieeruv igapäevaelu arvestav õpikeskkond.

3.5.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, õpisisu, abivahendeid, suhtlemisvahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.5.7. Emotsioonide minimaalne intellektualiseerimine, sh negatiivsete emotsioonide juhtimine, positiivse hinnangu andmine oodatud käitumisele ja tulemusele. Õpilase positiivne toetamine variatiivsetes situatsioonides, temale mõistetavate piirangute rakendamine: intonatsioon, EI-hinnang, kontakti vähendamine (oota).

3.5.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest mõistetavalt (verbaalsete või alternatiivsete kommunikatsiooni vahenditega) märku andma.

3.6. III arengutasemel taotletavad pädevused

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes);
- 2) tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid;
- 3) koordineerib (vajaduse korral abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis ja arvuti ekraanil;
- 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes;
- 5) reageerib adekvaatselt lähtuvalt situatsioonist suhtlemises kasutatavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades);
- 6) mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste, kõne või suhtlemisabivahendite valdamise taseme piires;
- 7) teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivkommunikatsiooni vahendeid kasutades;
- 8) säilitab tähelepanu harjumuspärases tegevuses;
- 9) reageerib ja vastab adekvaatselt arusaadavatele korraldustele;
- 10) sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires iseseisvalt.

4. ÕPPEKORRALDUS

4.1. Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas.

4.2. Hoolduse õppekava rakendatakse Rajaleidja poolt määratud õpilastele (Erakooliseadus §11 lõige 1 pkt 2)

4.3. Õpetus jaguneb tegevusvaldkondadeks, mis realiseeritakse praktiliste tegevuste käigus.

4. Hooldusõppe puhul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja õppekavas fikseeritud tegevusvaldkondadest kolmel tasandil. Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava. Õppeja arendustegevus planeeritakse tegevusvaldkonniti. Kogu õpe võib toimuda üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires.

4.5. Õppetegevus korraldatakse üldjuhul õpperühmadena, kus arvestatakse iga lapse arengutaset ja individuaalsust ning kus on tagatud individuaalne lähenemine.

Õppetööd rühmas viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ja abiõpetaja(d).

4.6. Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasandil maksimaalselt 20 tundi.

Tegevusvaldkonnad nädalas

Klass/tegevusvaldkond	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LA1	LA2
Motoorika	5	6	6	4	4	4	2	2	2		
Sotsiaalsed oskused	6	6	6	10	10	10	10	10	10	15	15
Kommunikatsioon	5	6	6	4	4	4	6	6	6	2	2
Kognitiivsed oskused	4	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Nädalakoormus	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

4.7. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 20 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.

4.8. Hooldusõppel olevatele õpilaste klassi number võrdsustatakse õpitud aastatega. Põhikooli lõpetab õpilane 9 õppeaastaga, millele võib lisanduda lapsevanema avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega kaks lisaaastat ja üks lisaõppe aasta. (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 6).

5. HINDAMINE

5.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub hooldusõppel oleva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus on seotud tema individuaalseid iseärasusi arvestava õpikeskkonnaga. Õpilasel peab olema võimalus saada kohe konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise kohta.

5.2. Pädevuste saavutatud taset hinnatakse kahel viisil:

1) toimingute sooritamisega kaasnev või sellele vahetult järgnev emotsionaalne hinnang, mille põhieesmärk on motiveerida õpilast osalema tegevuses ja täitma jõukohaseid lihtsaid ülesandeid;

2) suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevate täiskasvanute jaoks.

5.3. Hinnang antakse iga õpilase tegevusele ja õpitulemustele lähtuvalt individuaalse õppekava nõuetest ning õpilase tööle, arvestades tema võimeid.

5.4. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega:

5.4.1. tuleb toime,

Hinnangut „tuleb toime” võib täpsustada hinnangutega „*tuleb hästi toime*”, „*tuleb rahuldavalt toime*” või muul viisil.

5.4.2. tuleb toime abiga

Hinnangut „tuleb toime abiga” võib täpsustada hinnangutega „*tuleb toime sõnalise abiga*”, „*tuleb toime näidise või eeskuju järgi*”, „*tuleb toime koostegevuses*”, „*tuleb toime füüsilise abiga*” või muul viisil.

5.4.3. ei tule toime,

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

5.5. Pedagoog eesmärgistab iga õpilase potentsiaalsesse arenguvalda kuuluvad ülesanded individuaalses õppekavas ja teeb lapse arengu kohta märkmeid. Vajaduse

korral korrigeeritakse individuaalses õppekavas püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.

6. TEGEVUSVALDKONNAD

6.1. Tegevusvaldkonnad I arengutasemel

6.1.1. MOTOORIKA

Üldmootorika. Hingamisliigutused. Üld-, näo- ja jäsemete massaažid, passiivsete liigutuste sooritamine. Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Füüsilise kontaktiga harjumine. Füüsilisele kontaktile positiivselt reageerimine. Positiivne reageerimine kehaasendi muutmisele. Reageerimine ebamugavale asendile. Oma käte ja jalgade jälgimine. Oma keharaskuse tunnetamine (pallil, tasakaalulaua jne). Positiivne reageerimine veeprotseduuridele, vibroakustilisele voodile, vesivoodile. Jäsemete liikuvus. Käe sirutamine õlaliigesest. Käe kõverdamine, sirutamine küünarliigesest. Randmeliigese kõverdamine, sirutamine. Jalgade kõverdamine, sirutamine. Tasakaal. Lühiajaline abita seismine. Kõndimine abiga, abivahendiga. Oma keha tunnetamine teraapiapallil, kiigutamisel küljelt küljele. Liikumine. Keeramine kõhult seljale, seljalt kõhule. Ühest kohast teise liikumine end veeretades. Liikumine selili, jalgadega lükates. Roomamine kõhuli ja põlvili. Liikumine käsuli, põlvili, istuli. Tõusmine toe najal põlvili, püsti. Istumine kohandatud (ratas)toolis. Istumine põrandal (iseseisvalt), toolil. Seismine seisulaua.

Peenmootorika. Arvutiklahvide sihipärane vajutamine sõrmega (silma jälgiseadme abil). Käte pandud eseme silinderhaardes hoidmine (kämblavõte), pealthaardes hoidmine. Esemel (sh lusika) haaramine silinderhaardes, pealthaardes. Käte pandud eseme lahtilaskmine. Koordinaatsioon. Silma ja käe koostöö. Käte pandud eseme hoidmine, lahtilaskmine. Esemel (sh palli) eemalelukkamine koostegevuses. Lusika (kahvli) suu juurde viimine abiga. Kahe käe koostöö. Esemel haaramine kahe käega. Esemel toomine keha keskjoonele. Esemel hoidmine keskjoonel kahe käega. Esemel võtmine vasaku käega vasakult poolt ja üle keskjoone paremale viimine. Esemel võtmine parema käega paremalt poolt ja üle keskjoone vasakule viimine. Parema käega vasakult poolt võtmine ja üle keskjoone paremale viimine. Vasaku käega paremalt poolt võtmine ja üle keskjoone vasakule viimine. Silma ja jala koostöö. Esemel endast eemale tõukamine jalaga: külili, selili, istuli asendis. Jalaliigutuste jälgimine.

6.1.2. SOTSIAALSED OSKUSED

Sotsiaalsed eelõskused. Täiskasvanu, teise lapse märkamine (vaatamine, puudutamine). Patsutus-/ plaksutusliigutuste sooritamine koos täiskasvanuga. Häälitsemine endale tähelepanu tõmbamiseks.

Silmside. Pilgu lühiajaline fikseerimine esemel, arvutiekraanil. Silmsideme säilitamine viie sekundi jooksul.

Eneseteenindus. Söömine/joomine. Söömine sondi abil. Reflektorsete imemisliigutuste (huuled, keel) pärssimine. Vedela toidu söömine (söötmisel). Püreeritud toidu söömine (söötmisel). Kahvliga peenestatud toidu söömine (söötmisel). Närimine-neelamine-hingamine järjestikuste suunatud ja koordineeritud liigutuste abiga. Näriminehingamine- neelamine iseseisvalt söömise ajal toitu kurku tõmbamata. Käte pandud lusika (kahvli) hoidmine. Lusika suu juurde viimine abiga. Joomine tassist (klaasist) iseseisvalt või abiga (tilaga vm tass).

Riietumine. Nõustumine riietamisega. Riietamisele kaasaaitamine. Mõne riietuseseme (peakatte, jalanõu) seljast (peast, jalast) võtmine.

Hügieen. Istumine WC-potil iseseisvalt või toetatuna. Nõustumine ööpäevaringse mähkmete kasutamisega. Käte hoidmine veejoa all (suunava abiga). Nõustumine hügieenitoimingutega: näo ja käte pesemine, hammaste pesemine, nina pühkimine, pea kammimine. Iseseisvalt suu avamine hammaste pesemiseks.

Orienteerumine lähiümbruses. Igapäevases ümbruses enese turvaliselt tundmine.

Esemete märkamine keskkonnas. Leppimine asukoha ja asendi muutmisega.

Kohanemine uute tingimustega (ruumid, inimesed).

6.1.3. KOMMUNIKATSIOON

Kommunikatsiooni eelduste kujunemine. Pilgu fikseerimine täiskasvanu näole (arvutiekraanile), taustast eristuvale esemele. Ümbritsevas toimuva jälgimine pilguga. Reageerimine helidele, häälitustele. Pea keeramine heliallika suunas.

Eneseväljendusele ärgitamine. Reageerimine häälele, intonatsioonile, emotsionaalsele miimikale, esemele kui signaalile. Hääle esilekutsumine. Häälitsemine. Mõne oma põhivajaduse väljendamine häälitusega. Hetkeline emotsionaalne reaktsioon situatsioonile, sõnale, tuttavale häälele. Meeldiva tegevuse jätkamiseks liigutuste kordamine või muul moel reageerimine. Nähes signaaleset (lusikas), mõistab järgnevat sündmust ja reageerib sellele mingil viisil. Kuuldes signaaleset, mõistab järgnevat sündmust (häälitseb).

6.1.4. KOGNITIIVSED OSKUSED

Eeltunnetuse kujundamine. Elementaarsete orienteerumisreaktsioonide esilekutsumine: pilgu suunamine, puudutamine ja kompimine (kätega, näoga, huultega), esemete panemine suhu, närimine, kopsimine, tõukamine.

Meelte stimuleerimine.

Kompimismeel. Puudutamisele reageerimine (erinevad faktuurid). Puudutamise talumine. Esemete (arvutiklahvide) puudutamine koostegevuses. Kätepeandud esemete hoidmine. Esemehaaramine ja hoidmine, käest kukutamine. Esemehaaramise enda tõmbamine aluse abil, takistavatest teguritest vabaneda üritamine.

Haistmismeel. Eri intensiivsusega lõhnade nuusutamine, meeldivale/ebameeldivale lõhnale reageerimine.

Maitsemismeel. Eri maitsete tunnetamine koostegevuses (soolane, magus, hapu, kibe jne). Toidu maitse ja lõhna haistmine.

Nägemismeel. Pilgu fikseerimine ja hoidmine (arvutiekraanil) taustast eristuvale esemel. Näidatava eseme lühiaegne jälgimine pilguga. Vaateväljas oleva eseme lühiaegne vaatamine.

Kuulmismeel. Reageerimine helile. Pilgu/pea/keha pööramine heliallika suunas.

6.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) saavutab närimis-, neelamis- ja hingamisliigutuste koordinatsiooni;
- 2) sööb (söötmisel) peenestatud toitu;
- 3) joob (jootmisel) (tilaga) tassist;
- 4) laseb end riietada protestita;
- 5) püüab enda riietamisele kaasa aidata;
- 6) proovib mõnda riietuseset/peakatet seljast/peast ära võtta;
- 7) reageerib (mingil viisil) kontaktipüüdlustele;
- 8) huvitub kontaktist temaga iga päev tegeleva täiskasvanuga;
- 9) hoiab kättepeandud eset (tahvelarvutit);
- 10) kohaneb abivahenditega;
- 11) reageerib eri aistingutele;
- 12) talub füüsilist kontakti / puudutamist;
- 13) liigub talle omasel viisil;

- 14) istub iseseisvalt või toetatuna;
- 15) seisab seisulaual;
- 16) orienteerub tuttavas igapäevases keskkonnas;
- 17) annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- 18) säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu.

6.3. Tegevusvaldkonnad II arengutasemel

6.3.1. MOTOORIKA

Üldmootorika ja tasakaal. Individuaalsetele eeldustele vastav jäsemete liigutamine, liikumine. Käe keeramine randmest: eseme väljakallamine (anumast, karbist), toidu võtmine taldrikult lusikaga.

Roomamine läbi tunneli (nt toolirida). Istumine iseseisvalt ratastoolis, pörandal, toolil. Seismine iseseisvalt või toe najal. Käimine käpuli, käimine abiga, abivahendiga (rollaator), iseseisvalt käimine liikumistrenažööril, sõitmine velotrenažööril. Astumine pingi-/kaldpinna peale, maha iseseisvalt või abiga. Hüppamine batuudil iseseisvalt või kätest hoituna (ka istudes). Liigutuste amplituudi muutmine.

Liikumine ratastoolis/ratastooliga koos liigutuste amplituudi muutmisega.

Kehatunnetus. Oma kehaosadele osutamine (patsutamine) koostegevuses ettenäitamisel (Knilli järgi). Kohanemine kiigutamise: küljelt-küljele, ette-taha.

Peenmootorika. Koordinatsioon ja silma ja käe koostöö. Arvutiklahvide kasutamine, hiirega sihipärane liikumine. Väikeste esemete korjamine näpitsvõtet kasutades.

Esemete sihipärane võtmine, ümberpaigutamine (rõngaste võtmine pulga otsast, tikkude asetamine auku, klotside võtmine augulaualt vm). Sihipärane manipuleerimine esemetega (liigutamine, võtmine, andmine, panemine).

Arvutimängude mängimine iseseisvalt või abiga. Joonistamis- ja õppeprogrammid.

Palli veeretamine ja viskamine eesmärgistatult. Esemete sihipärane paigutamine (üksteise sisse, üksteise peale). Plastiliini (savi) rullimine, kritseldamine kriidiga, pliiatsiga.

Kahe käe koostöö. Esemete ühendamine ja lahtitõmbamine koostegevuses (klotsid).

Takjaga ühendatud esemete eraldamine aluselt koostegevuses. Paberi rebimine.

Robotite, autode jm juhtimine mängupuldi või tahvli abil.

Silma ja jala koostöö. Palli löömine jalaga.

6.3.2. SOTSIAALSED OSKUSED

Kontakti loomine ja säilitamine. Naabrile käe ulatamine ringis. Füüsilise kontakti otsimine täiskasvanuga, silmside saavutamine ja hoidmine mõne sekundi jooksul. Enda märkamine peeglis, oma peegelpildile reageerimine (naeratamine, häälitsemine). Tegutsemine teise lapsega kõrvuti, peitusemängu mängimine, märku andmine abivajadusest.

Eneseteenindus. Söömine/joomine. Söömine lusikaga iseseisvalt või abiga. Joomine tassist: tassi laualt võtmine, suu juurde viimine, joomine, lauale asetamine. Tahke toidu hammustamine.

Riietumine. Käte ja jalgade sihipärane liigutamine riietumisel: käe pistmine varrukasse, jalgade panemine püksisäärtesse. Riietumine, riiete äravõtmine (müts, kindad, sokid, pluus, püksid).

Hügieen. Istumine potil. Poti kasutamine, märku andmine vajadusest potti kasutada.

Kraani avamine ja sulgemine (koostegevuses). Enesehoolduseks vajalike osatoimingute sooritamine abiga: nina ja suu pühkimine, hammaste pesemine, pea kammimine.

Eneseteeninduseks vajalike toimingute sooritamine väikeste sammude (osatoimingute) kaupa õiges järjekorras abiga: WC kasutamine, söömine.

Orienteerumisõpetus. Igapäevastes tegevustes kasutatavate ruumide ja kohtade äratundmine põhitegevusest lähtudes abiga (sh õues orienteerumine).

Tohib / ei tohi-piirangute harjumuslik (ebateadlik) täitmine (oma ja teise lapse mänguasi, söök jne).

Oma ja teise tegutsemise järjekorra ootamine.

Ohtude märkamine ja vältimine tuttavas situatsioonis.

6.3.3. KOMMUNIKATSIOON

Suhtlemine. Fotokommunikatsiooni kasutamine: fotol olevate pereliikmete, klassikaaslaste, igapäevategevuste äratundmine ja tegelikkusega seostamine, igapäevaste tegevuste seostamine PCSpiltide ja piktogrammidega, suhtlustahvliga, tahvelarvutiga. Õpitud PCS-piltide ja piktogrammide mõistmine ja situatsioonile vastav kasutamine (lisaks kommunikaatorid, silmajälgimissüsteem).

Lihtsustatud viibete mõistmine ja situatsioonile vastav kasutamine, sh oma soovide väljendamiseks.

Vastamine suletud *kas*-küsimustele (jah/ei) õpitud viisil. Lalinsõnade kasutamine.

Situatiivsete küsimuste *kes?*, *mis?*, (*kus on?*) mõistmine ja neile reageerimine (osutamine objektile, pildile, piktogrammidele).

Oma nimele (hääldatud nimi, nimekaart) reageerimine, oma pildile osutamine.

Reageerimine keelule koostegevuses.

6.3.4. KOGNITIIVSED OSKUSED

Meelte stimuleerimine (lisaks kuulmise ja nägemismeele stimuleerimine digivahendite abil). Esemete paigutamine ettenäidatud kohta. Eri faktuuriga esemete äratundmine, nendega harjumine.

Esemete jaotamine kahte (või enamasse) ossa suuruse, kuju, värvuse alusel.

Esemepaaride situatiivne ühendamine (lisaks digivahendite abil).

Eseme ja foto/pildi sobitamine. Õppeprogrammi kasutamine arvutis).

Toidu maitse ja lõhna haistmine, aistingute seostamine

Nähtud toimingute imiteerimine. Õppeprogramm arvutis, Playstation WII.

Muusika kuulamine, eri rütmide matkimine koostegevuses: plaksutamine, koputamine jne. Muusika- ja rütmimängud ja videod.

Õpilase nähes peidetud eseme leidmine.

Esemete asetamine ühest käest teise, et võtta veel üht eset. Tuttavate esemete sihipärane kasutamine.

Õige osatoimingu valimine või kahe osatoimingu järjestamine tuttavas situatsioonis mingi tulemuse saavutamiseks (raadio helitugevuse nupu keeramine, karbi avamine eseme kättesaamiseks, töö arvutiga jm).

Suuruse-, vormi- ja ruumikujutised. Eseme tunnuste suunatud tajumine: suurus, värvus, vorm (arvutiprogrammid).

Esemete valik ja paigutamine vastavasse vormi, esemete paigutamine üksteise sisse.

Esemete järjestamine näidise järgi, värvuse järgi, suuruse järgi.

6.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sööb lusikaga (vajadusel abistamisega);
- 2) hoiab joomise ajal tassist (vajadusel abistamisega);
- 3) tunneb ära mõne riietuseseme otstarbe;
- 4) aitab kaasa riietamisel;
- 5) tegutseb sihipäraselt mõne tuttava esemega;
- 6) matkib üksikuid liigutusi;
- 7) omab soovi ja motiveeritust tegutsemiseks koos täiskasvanuga;
- 8) märkab enda kõrval teist last ja/või täiskasvanut;

- 9) näitab/nimetab mõnd õpitud kehaosa;
- 10) täidab mõne lihtsa viibetega saadetud korralduse;
- 11) tunneb ära tuttava eseme;
- 12) tunneb ära tuttavaid inimesi;
- 13) reageerib oma nimele;
- 14) orienteerub oma lähiümbruses;
- 15) otsib mingil viisil kontakti tuttava täiskasvanuga;
- 16) otsib vahel kontakti teiste lastega;
- 17) kasutab (meeldetuletamisel) lihtsaid õpitud käitumismalle.

6.5. Tegevusvaldkonnad III arengutasemel

6.5.1. MOTOORIKA

Üldmootorika, kehatunnetus, tasakaal. Jäsemete ja keha liigutamine vastavalt individuaalsetele eeldustele. Liikumine sõltuvalt füüsilisest arengust. Liikumine iseseisvalt tasapinnal, trepil, kaldpinnal (vajaduse korral toest kinni hoides). Juhendamise korral varbseinal üles-alla ronimine (vajaduse korral abiga); allaronimine juurdevõtusammuga.

Hüppamine batuudil iseseisvalt (ka istuvas asendis).

Liikumine koos kaaslastega rivis, ringis, sh ringmängus.

Oma keha tõmbamine ja tõukamine juhendaja kätest kinni hoides, oma käte abil pingil edasi liikudes.

Kükitamine toest (varbseinast) kinni hoides. Sõitmine veloergomeetril, liikumine kõnnilindil.

Liikumine orientiire arvestades (mööda rada kulgemine, märgistustele astumine, märkide vahel liikumine).

Liikumine ratastooliga seda ise edasi lükates (vajaduse korral abiga).

Seismine iseseisvalt (vajaduse korral tuge kasutades). Seismine ühel jalal (toest kinni hoides).

Liigutuste sooritamise, käte ja jalgade koostegevus liigutuste tempot ja amplituudi muutes.

Situatsiooni sobiva kehaasendi valimine tegevuseks. Oma kehaosade äratundmine.

Kiigutamine ja kiikumine.

Peenmootorika. Käe- ja sõrmeliigutuste sihipärane kasutamine eneseteeninduses ja arendavates tegevustes, arvuti klavituuri kasutamine, hiire liigutamine kindlasihiliselt. Silma ja ühe/kahe käe koostöö. Palli sihipärane viskamine (korvi, märgi pihta jne) ja püüdmine.

Klotside ladumine. Plastiliini rullimine, kritseldamine (digitaalpromeetrioovõte).

Keeramine: purgikaane keeramine, mutri keeramine poldile vm. Paberi rebimine ja voltimine.

6.5.2. SOTSIAALSED OSKUSED

Kontakti loomine ja säilitamine. Füüsilise kontakti otsimine teise inimesega, käest kinni hoidmine.

Silmsideme hoidmine ja taastamine tähelepanu pööramisel.

Naeratamine vastuseks kõnetamisele, naeratamine positiivse emotsiooni väljendamiseks (tuttav, täiskasvanu, teine laps).

Oma asjade tundmine (oma kapp, koolikott, voodi jne). Hoidumine kaaslaste asjade (mänguasjad, toit) loata kasutamisest.

Tegevustes oma järjekorra ootamine. Kordamööda tegutsemine (koos täiskasvanuga).

Etteantud tegevuses iseseisvalt tegutsemine arvutis. Küsimise peale mõnele oma rühmakaaslasele osutamine. Helluse ja heameele väljendamine. Teatud ohtlike olukordade vältimine talle tuttavates situatsioonides.

Maiustuste ja asjade jagamine teistega.

Rühmakaaslasele abi osutamine (suunamisel). Tegutsemine kaasõpilasega paralleelselt (st ühise töölaua taga, aga kummalgi oma ülesanne). Olukorrale vastav võimetekohane sotsiaalne käitumine (nt poes, tänaval; õnnitlemine, tervitamine jne). Eneseteenindus. Söömine/joomine. Harjumuspäraste toitude iseseisev söömine ja joomine olenemata keskkonnast.

Riietumine. Iseseisev riietumine vastavalt ilmastiku oludele.

Hügieen. WC-sse minemise vajadusest märku andmine, seal võimalikult vähese abiga toimetulek.

Puhtuse hoidmine söömisel: enese puhtus, laua puhtus. Salvräti kasutamine.

Nina nuuskamine (meeldetuletamisel). Käte ja hammaste pesemine (vähese abiga).

Kammimine meeldetuletamisel.

Orienteerumisõpetus. Eneseteenindamiseks vajalike toimingute sooritamise iseseisvalt (meeldetuletamisega). Tegevuseks vajaliku vahendi otsimine küsimusele *kus on?* toetudes. Tegutsemine koos täiskasvanuga lihtsa eesmärgi nimel, aktiivne abi otsimine täiskasvanult.

6.5.3. KOMMUNIKATSIOON

Suhtlemine. Kommunikatori- tahvelarvuti, fotokommunikatsiooni, PCS-piltide, must-valgete piktogrammide ja lihtsustatud viibete, silmajälgimissüsteem igapäevane kasutamine konkreetsetes situatsioonides. 1–2- sõnaliste lausungite kasutamine konkreetsetes situatsioonides. Jah/ei vastust nõudvatele küsimustele reageerimine.

Oma soovide väljendamine omandatud suhtlemisvahenditega.

Reageerimine *kas*-küsimustele. Keelule reageerimine.

6.5.4. KOGNITIIVSED OSKUSED

Meelte stimuleerimine.

Eri meelte abil loodud aistingute seostamine. Objekti 2–3 tunnuse märkamise suunamisel.

Tähelepanu ümberlülitamine ühelt tunnusele teisele (suunamisel).

Eseme tavapärase asukoha teadmine ka juhul, kui ese ei ole nähtaval (nt riided nagis, tahvelarvuti, lusikad ja pliiaatsid sahtlis).

Pildipaaride või pildiosade ühendamine. Pliiaatsi ja pintsli kasutamine. Samade esemete jaotamine tajutavate tunnuste alusel kahte ossa. Rühma mittesobiva objekti eraldamine. Hulkade *üks* ja *palju* eristamine.

Esemete ja piltide paigutamine ruumis eeskujuga järgi (peal, all, kõrval). Kujundite paigutamine vastavasse vormi (ümmargune, kolmnurkne, kandiline). Järjestamine näidise järgi (värvus, suurus, kuju). Iseseisev järjestamine suuruse järgi.

6.6. Taotletavad pädevused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sööb ise puhtalt lusika või kahvli-, nuuga;
- 2) joob ise tassist, klaasist;
- 3) saab iseseisvalt (abiga) hakkama riietusesemete selgapaneku ja äravõtmisega;
- 4) mõistab ööpäeva ja koolinädala rütmi igapäevaste korduvate tegevuste kaudu;
- 5) väljendab oma nime õpitud viisil;
- 6) näitab üles koostöövalmidust;
- 7) reageerib adekvaatselt tuttavatele olusituatsioonidele, ka liikluses tänaval, teel;
- 8) tegutsemine ja mängimine koos teise lapsega;
- 9) teadvustab WC vajadust (annab märku);

- 10) osutab õpitud esemetele ja tuttavatele inimestele;
- 11) oskab märku anda abivajadusest või endaga seoses olevast hädaolukorrast;
- 12) liigub talle omasel viisil tuttavas igapäevaümbuses;
- 13) väljendab mõnd põhisoovi õpitud viisil (nt alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil);
- 14) vastab *kas*-küsimusele;
- 15) ületab ettetuleva takistuse.

KOOLIEELNE ÕPPEKAVA

Koolieelse õppekava koostamise aluseks on koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava.

Koolieelse õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa kooli pedagoogid, spetsialistid ja samuti kaasates lapsevanemaid.

Koolieelse õppekava kinnitab direktor õppenõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Kooli õppenõukogu või hoolekogu ettepanekul võib koolieelsesse õppekavasse lisada ka muid õppe- ja kasvatustegevusega seotud sätteid.

1. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

1.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on raske- ja sügava vaimu- ja liitpuudega laste (edaspidi laps) mitmekülgne ja järjepidev arengutingimuste loomine kodu ja kooli koostöös.

1.2. Koolieelse õppe põhiülesanne on sügava ja raske intellektipuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine ja arendamine, et tagada harjumuspärasel keskkonnas tema potentsiaalile vastav järjest iseseisvam toimimine.

1.3. Arendamise eesmärk on aidata kujuneda kodanikul, kes vastavalt oma arengutasemele õpib tajuma oma keha, märkab ja oskab õpitud moel märku anda oma põhivajadustest ja soovidest ning oskab oma võimete piires neid kas iseseisvalt või abiga rahuldada; omandab ja oskab kasutada verbaalseid, mitteverbaalseid ja/või alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid oma võimete piires.

1.4. Lasteaiarühmas valmistatakse ette lapsi kooliks, arvestades nende eripära ja individuaalsust ning ter vislikku seisundit.

2. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

Koolieelse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

2.1. Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine, tema arendamine ja õpetamine on ühtne eesmärgistatud protsess. Õigus õppida realiseeritakse käesoleva lisa põhjal koostatud individuaalse õppekava alusel.

2.2. Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine Lähtutakse humanistliku abistamise põhimõtetest. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.

2.3. Koolieelne õpe taotleb õpilase puuduliku arengu korvamist valdkondade kaupa, arvestades lapse individuaalset arengupotentsiaali. Arengupuute osaliseks vähendamiseks rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi. Õppe- ja arendustegevuse käigus arendatakse ja/või kujundatakse puuduvaid ja/või lokaalsetest anotoomilistest kahjustustest sõltuvaid spetsiifilisi funktsionaalsüsteeme.

- 2.4. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse motoorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid. Individuaalsete arengukavade koostamisel arvestatakse ka isiklikke rehabilitatsiooniplaane.
- 2.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine.
- 2.6. Koolieelne õpe suunab last omandama eneseteeninduse elementaarseid oskusi, Oluline on tegevuste harjutamine potentsiaalse arenguvalla piirides, abi võimalikult täpne reguleerimine. Oluline on harjutamine tutavas keskkonnas, pedagoogide, spetsialistide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.
- 2.7. Koolieelse õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetset last. Tähtis on koostöö eripedagoogiga, õpetajatega, spetsialistide, lapsevanematega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.
- 2.8. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad lapsed oma võimete ulatuses:
- 2.8.1. tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tutavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- 2.8.2. märku andma oma vajadustest;
- 2.8.3. omandama lihtsaid oskusi;
- 2.8.4. sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga (suunamine, füüsiline abi);
- 2.8.5. tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;

3. ÕPIKÄSTLUS

- 3.1. Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.
- 3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, füüsilist seisundit, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.
- 3.3. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Õppeaasta

Kool korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

5. RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE

- 5.1. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, individuaalõpe, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.
- 5.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust ning füüsilist seisundit. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – tähelepanu taotluslik suunamine ja keskendumine.
- 5.3. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal, kuu vm) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Rühma õppe- ja

kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

5.4. Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas.

5.5. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimumist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

Tegevusvaldkonnad nädalas

Rühm/tegevus- valdkond	6-7 aastased	3-5 aastased
Motoorika	3	3
Sotsiaalsed oskused	2	2
Kommunikat- sioon	3	3
Kognitiivsed oskused	2	2
Nädalakoormus	10	10

6. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

6.1. Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

6.2. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

6.3. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

7. 6–7 aastase LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

7. 1. Üldoskused

7.1.1. Laps orienteerub ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil.

Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega, luua eeldused geštalitaju kujunemiseks.

7.1.1.1. Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine.

Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine. Võimaluse korral oma käeliigutuste jälgimine.

Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel.

Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.

7.1.1.2. Aistingud ja taju. Üksikute tunnuste suunatud märkamine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puuetundlikkuse arendamine.

7.1.1.3. Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.

7.1.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava abivahendiga.

7.1.1.5. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused koostegevuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine, omandatud liigutusstereotüüpide mitmekesistamine.

Objektide jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine.

Elementaarsete tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

7.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamine abiga, koostegevuses, mõne liigutuse sooritamine imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamine füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tuttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile reageerimine. Laste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.

7.1.3. Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.

7.1.4. Häälelisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse lapse füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

7.1.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.

7.1.6. Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga lapse individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

7.1.7. Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.

7.1.8. Oluline on õpetada lapsi oma põhivajadustest märku andma.

7.2. Taotletavad pädevused (6- 7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused):

7.2.1 märkab läheduses olevaid objekte; tunneb ära temaga tegelevad inimesed;

7.2.2. tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);

7.2.3. sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;

7.2.4. hoiab kätte pandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;

7.2.5. tunneb enamasti ära tuttavad žestid;

7.2.6. reageerib kontaktile (häälel, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja häälitustega, otsib mõnikord kontakti;

7.2.7. annab märku mõnest oma põhivajadusest;

7.2.8. suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);

7.2.9. stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;

7.2.10. sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.

VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTE GEVUSE EESMÄRGID JA SISU

8. ÕPPE- ja KASVATUSTE GEVUSE SISU ja LÕIMIVAD TEGEVUSED 6-7 aastastel LASTEL

8.1. Tegevusvaldkonnad

8.1.1. Motoorika

Üldmootorika. Hingamisliigutused. Üld-, näo- ja jäsemete massaažid, passiivsete liigutuste sooritamine. Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Füüsilise kontaktiga

harjumine. Füüsilisele kontaktile positiivselt reageerimine. Positiivne reageerimine kehaasendi muutmisele. Reageerimine ebamugavale asendile. Oma käte ja jalgade jälgimine. Oma keharaskuse tunnetamine (pallil). Positiivne reageerimine veeprotseduuridele, vibroakustilisele voodile, vesivoodile. Jäsemete liikuvus. Käe sirutamine õlaliigesest. Käe kõverdamine, sirutamine küünarliigesest. Randmeliigese kõverdamine, sirutamine. Jalgade kõverdamine, sirutamine. Tasakaal. Lühiajaline abita seismine. Kõndimine abiga, abivahendiga. Oma keha tunnetamine teraapiapallil, kiigutamisel küljelt küljele. Liikumine. Keeramine kõhult seljale, seljalt kõhule. Ühest kohast teise liikumine end veeretades. Liikumine selili, jalgadega lükates. Roomamine kõhuli ja põlvili. Liikumine käpuli, põlvili, istuli. Tõusmine toe najal põlvili, püsti. Istumine kohandatud (ratas)toolis. Istumine põrandal (iseseisvalt), toolil. Seismine seisulaual. Peenmotoorika. Kättepandud eseme silinderhaardes hoidmine (kämblavõte), pealthaardes hoidmine. Esemel (sh lusika) haaramine silinderhaardes, pealthaardes. Kättepandud eseme lahtilaskmine. Koordinatsioon. Silma ja käe koostöö. Kättepandud eseme hoidmine, lahtilaskmine. Esemel (sh palli) eemalükkamine koostegevuses. Lusika suu juurde viimine abiga. Kahe käe koostöö. Esemel haaramine kahe käega. Esemel toomine keha keskjoonele. Esemel hoidmine keskjoonel kahe käega. Esemel võtmine vasaku käega vasakult poolt ja üle keskjoone paremale viimine. Esemel võtmine parema käega paremalt poolt ja üle keskjoone vasakule viimine. Parema käega vasakult poolt võtmine ja üle keskjoone paremale viimine. Vasaku käega paremalt poolt võtmine ja üle keskjoone vasakule viimine. Silma ja jala koostöö. Esemel endast eemale tõukamine jalaga: külili, selili, istuli asendis. Jalaliigutuste jälgimine.

8.1.2. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed eeluskused. Täiskasvanu, teise lapse märkamine (vaatamine, puudutamine). Patsutus-/ plaksutusliigutuste sooritamine koos täiskasvanuga. Häälitsemine endale tähelepanu tõmbamiseks. Silmside. Pilgu lühiajaline fikseerimine. Silmsideme säilitamine kolme sekundi jooksul. Eneseteenindus. Söömine/joomine. Söömine sondi abil. Reflektorsete imemisliigutuste (huuled, keel) pärssimine. Vedela toidu söömine (söötmisel). Püreeritud toidu söömine (söötmisel). Kahvliga peenestatud toidu söömine (söötmisel). Närimine-neelamine-hingamine järjestikuste suunatud ja koordineeritud liigutuste abiga. Näriminehingamine- neelamine iseseisvalt söömise ajal toitu kurku tõmbamata. Kättepandud lusika hoidmine. Lusika suu juurde viimine abiga. Joomine tassist abiga (tilaga vm tass). Riietumine. Nõustumine riietamisega. Riietamisele kaasaaitamine. Mõne riietuseseme (peakatte, jalanõu) seljast (peast, jalast) võtmine. Hügieen. Nõustumine ööpäevaringse mähkmete kasutamisega. Istumine WC-potil (toetatuna, iseseisvalt). Käte hoidmine veejoa all (suunava abiga). Nõustumine hügieenitoimingutega: näo ja käte pesemine, hammaste pesemine, nina pühkimine, pea kammimine. Iseseisvalt suu avamine hammaste pesemiseks. Orienteerumine lähiümbruses. Igapäevases ümbruses enese turvaliselt tundmine. Esemel märkamine keskkonnas. Leppimine asukoha ja asendi muutmisega. Kohanemine uute tingimustega (ruumid, inimesed).

8.1.3. Kommunikatsioon

Kommunikatsiooni eelduste kujunemine. Pilgu fikseerimine täiskasvanu näole, taustast eristuvale esemele. Ümbritsevas toimuva jälgimine pilguga. Reageerimine helidele, häälitustele. Pea keeramine heliallika suunas. Eneseväljendusele ärgitamine.

Reageerimine häälele, intonatsioonile, emotsionaalsele miimikale, esemele kui signaalile. Hääle esilekutsumine. Häälitsemine. Mõne oma põhivajaduse väljendamine häälitsemisega. Hetkeline emotsionaalne reaktsioon situatsioonile, sõnale, tuttavale häälele. Meeldiva tegevuse jätkamiseks liigutuste kordamine või muul moel reageerimine. Nähes signaaleset (lusikas), mõistab järgnevat sündmust ja reageerib sellele mingil viisil. Kuuldes signaaleset, mõistab järgnevat sündmust (häälitseb).

8.1.4. Kognitiivsed oskused

Eeltunnetuse kujundamine. Elementaarsete orienteerumisreaktsioonide esilekutsumine: pilgu suunamine, puudutamine ja kompimine (kätega, näoga, huultega), esemete panemine suhu, närimine, kopsimine, tõukamine. Meelte stimuleerimine. Kompimismeel. Puudutamisele reageerimine (erinevad faktuurid). Puudutamise talumine. Esemete puudutamine koostegevuses. Kättepandud esemete hoidmine. Esemete haaramine ja hoidmine, käest kukutamine. Esemete enda juurde tõmbamine aluse abil, takistavatest teguritest vabaneda üritamine. Haistmismeel. Eri intensiivsusega lõhnade nuusutamine, meeldivale/ebameeldivale lõhnale reageerimine.

Maitsemismeel. Eri maitsete tunnetamine koostegevuses (soolane, magus, hapu, kibe jne). Toidu maitse ja lõhna haistmine.

Nägemismeel. Pilgu fikseerimine ja hoidmine taustast eristuvale esemel. Näidatava eseme lühiaegne jälgimine pilguga. Vaateväljas oleva eseme lühiaegne vaatamine.

Kuulmismeel. Reageerimine helile. Pilgu/pea/keha pööramine heliallika suunas.

8.2. 6–7 aastase lapse taotletavad üldoskused (pädevused)

arengutaseme lõpuks:

- 8.2.1. reageerib (mingil viisil) kontaktipüüdlustele;
- 8.2.2. huvitub kontaktist temaga iga päev tegeleva täiskasvanuga;
- 8.2.3. talub füüsilist kontakti / puudutamist;
- 8.2.4. orienteerub tuttavas igapäevases keskkonnas;
- 8.2.5. annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- 8.2.6. säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu
- 8.2.7. saavutab närimis-, neelamis- ja hingamisliigutuste koordineerimise;
- 8.2.8. sööb (söötmisel) peenestatud toitu;
- 8.2.9. joob (jootmisel) (tilaga) tassist;
- 8.2.10. laseb end riietada protestita;
- 8.2.11. püüab enda riietamisele kaasa aidata;
- 8.2.12. proovib mõnda riietuseset/peakatet seljast/peast ära võtta;
- 8.2.13. hoiab kätte pandud eset;
- 8.2.14. kohaneb abivahenditega;
- 8.2.15. reageerib eri aistingutele;
- 8.2.16. liigub talle omasel viisil;
- 8.2.17. istub toetatuna või iseseisvalt;
- 8.2.18. seisab seisulaual;

9.ÕPPE- ja KASVATUSTEgevuse SISU ja LÕIMIVAD TEgevused 3- 6 aastastel LASTEL

9.1. Tegevusvaldkonnad

9.1.1. Motoorika

Hingamisliigutused. Üld-, näo- ja jäsemete massaažid, passiivsete liigutuste sooritamine. Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Füüsilise kontaktiga harjumine. Positiivne reageerimine kehaasendi muutmisele. Positiivne reageerimine veeprotseduuridele. Jäsemete liikuvus. Käe sirutamine õlaliigesest. Käe kõverdamine,

sirutamine küünarliigesest. Randmeliigese kõverdamine, sirutamine. Jalgade kõverdamine, sirutamine. Ühest kohast teise liikumine end veeretades. Liikumine selili, jalgadega lükates. Kättepandud eseme silinderhaardes hoidmine (kämblavõte). Esemel (sh lusika) haaramine silinderhaardes, pealthaardes.

9.2.2. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed eelsoodused. Patsutus-/ plaksutusliigutuste sooritamine koos täiskasvanuga. Silmside. Pilgu lühiajaline fikseerimine. Söömine/joomine. Söömine sondi abil. Reflektorsete imemisliigutuste (huuled, keel) pärssimine. Vedela toidu söömine (söötmisel). Püreeritud toidu söömine (söötmisel). Närimine-neelamine-hingamine järjestikuste suunatud ja koordineeritud liigutuste abiga. Näriminehingamine-neelamine iseseisvalt söömise ajal toitu kurku tõmbamata. Kättepandud lusika hoidmine. Lusika suu juurde viimine abiga.

Hügieen. Nõustumine ööpäevaringse mähkmete kasutamisega. Istumine WC-potil (toetatuna, iseseisvalt). Käte hoidmine veejoa all (suunava abiga). Abiga näo ja käte pesemine, hammaste pesemine, nina pühkimine, pea kammimine. Iseseisvalt suu avamine hammaste pesemiseks.

Orienteerumine lähimbruses. Igapäevases ümbruses enese turvaliselt tundmine. Esemete märkamine keskkonnas. Leppimine asukoha ja asendi muutmisega. Kohanemine uute tingimustega (ruumid, inimesed).

9.3.3. Kommunikatsioon

Kommunikatsiooni eelduste kujunemine. Reageerimine helidele, häälitustele. Pea keeramine heliallika suunas. Hääle esilekutsumine. Häälitsemine. Hetkeline reaktsioon tuttavale häälele. Nähes signaaleset (lusikas), mõistab järgnevat sündmust ja reageerib sellele mingil viisil. Kuuldes signaaleset, mõistab järgnevat sündmust (häälitseb).

9.4.4. Kognitiivsed oskused

Eeltunnetuse kujundamine. Elementaarsete orienteerumisreaktsioonide esilekutsumine: esemete panemine suhu, närimine.

Meelte stimuleerimine. Kompimismeel. Puudutamisele reageerimine (erinevad faktuurid). Puudutamise talumine. Esemete puudutamine koostegevuses. Nägemismeel. Pilgu hetkeline fikseerimine. Vaateväljas oleva eseme lühiaegne vaatamine.

Kuulmismeel. Reageerimine helile. Pilgu/pea/keha pööramine heliallika suunas.

9.2. 3–6 aastase lapse taotletavad üldoskused (pädevused)

arengutaseme lõpuks:

- 9.2.1. reageerib (mingil viisil) kontaktipüüdlustele;
- 9.2.2. talub füüsilist kontakti / puudutamist;
- 9.2.3. säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu
- 9.2.4. saavutab närimis-, neelamis- ja hingamisliigutuste koordinatsiooni;
- 9.2.5. sööb (söötmisel) peenestatud toitu;
- 9.2.6. joob (jootmisel) (tilaga) tassist;
- 9.2.7. laseb end riietada protestita;
- 9.2.8. kättepandud eset;
- 9.2.9. kohaneb abivahenditega;
- 9.2.10. liigub talle omasel viisil;
- 9.2.11. istub toetatuna või iseseisvalt;
- 9.2.12. seisab seisulaul;

10. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED

10.1. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

10.2. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

10.3. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse tulemused.

10.4. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

10.5. Kooli õppenõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

10.6. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse, mis:

10.6.1 annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;

10.6.2. selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

10.7. Lapse arengu hindamise ja arenguestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

INDIVIDUAALSE ÕPPEKAVA KOOSTAMINE

1. Põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast 16. 12. 2010.a. HM ministri määrus nr.182 (toimetulekuõpe ja hooldusõpe) ja koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast 29.05.2008 nr. 87
2. Salu Kooli õppekavast, kinnitatud dir. käskkirjaga nr.

Eesmärkide seadmine

EESMÄRK on subjektiivne, ideaalne kujund, taotletavast seisundist ja selle saavutamisest

1. Klassis (rühmas) peab töö olema eesmärgistatud. (Eesmärk seatakse selliselt, et suudetakse õppeaastaga selleni jõuda ja suudetakse sellest lähtuvalt ka oma tööd analüüsida)

Ainekavade koostamine

Aine omandamise aspektid ja sügavusastmed:

Taseme nr.	Kognitiivne aspekt	Afektiivne aspekt	Psühhomotoorne aspekt
1.	TEADMINE (oskus mäletada)	Omaksvõtt	Jäljendamine
2.	ARUSAAMINE (oskus tõlgendada)	Reageerimine	Juhendi järgi tegutsemine
3.	KASUTAMINE (oskus kohaneda)	Teadvustamine	Loov rakendamine
4.	SÜNTEES (oskus üldistada)	Orienteerumine	Kogemuse teke
5.	VÄÄRTUSTAMINE (oskus hinnata)	Püsiväärtuse teke	Vilumuse teke

1. Too esile teemad, mis läbivad kogu õppeaastat (ainevaldkonnad)
2. Too esile õppeainete eesmärgid teemade jaotusena koos tundide mahuga.
3. Kasutatud õpikud, töövihikud, abikirjandus.

Õppetunni taotlused: (kasutatud prof. Jäckeringi materjale)

Teema.....

Eesmärgid: Mäletada.....
Omandada.....
Kasutada.....
Saada aru.....
Orienteeruda.....
Väärtustada.....

Õppetunni ülesehitus

Nr.	SISU	Taotlus	Meetod	Meedia	Aeg

Taotlus: mida taheme saavutada

Meetod: jutustus, vestlus, grupidöö, individuaalne töö,

Meedia: muusika, video, CD, DVD, lüümikud, slaidid, internet.....

III. Õpilase individuaalse arengukava koostamine

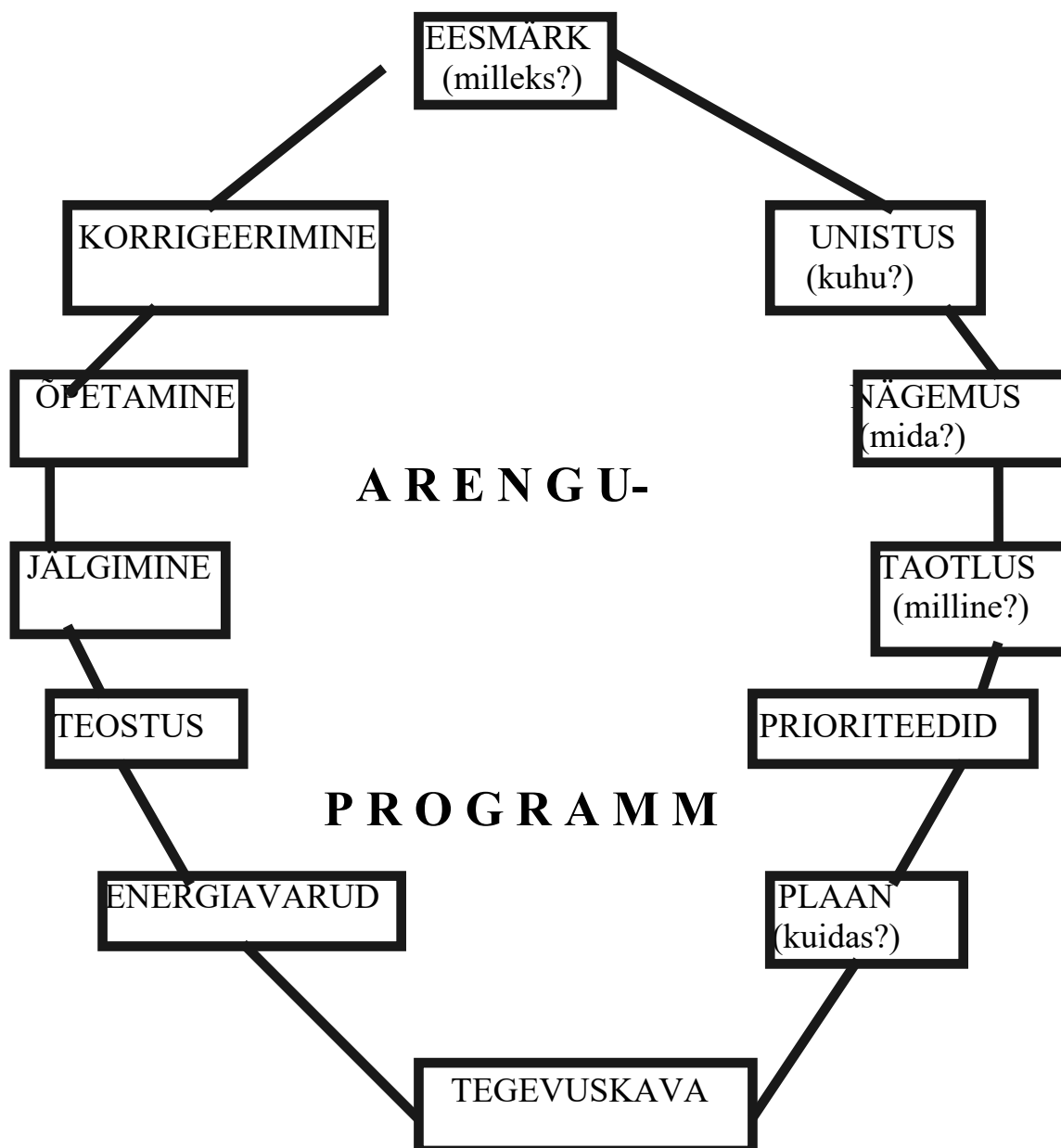
1. Õpilase individuaalsest arungutasemest ja aineõppekavast lähtuvalt koosta individuaalne arenguprogramm õpilasele.

ARENGUPROGRAMMI koostamise JUHEND

2 . Koostamise alustoad

1. Lapse dokumentidega tutvumine.
2. Lapse jälgime rühmas ca üks kuu, tehes märkmeid eripärasuste kohta (käitumine, suhtlemine, sotsiaalpedagoogide või juhtkonna poole pöördumine, enda eest hoolitsemine jne)
3. Eelnevast lähtuvalt koostada “Arengukava” (so. lühike ülevaatlik kirjalik nägemuslik kava lapse või noore arendamiseks).
- 3.1. Tutvustada lapsevanemale “Arengukava”, küsides tema arvamust ja tahet seda ellu viia. Teha parandusi, täiendusi.
- 3.2. Analüüsida koos logopeedi ja juhtkonnaga lapse arengukava, teha täiendusi ja parandusi.
4. Formuleerida arendamise EESMÄRK.
5. Koostada “Arenguprogramm” lähtudes “Arengukavast”.
6. Pärast ühe kuu möödumist teha kokkuvõtte programmi toimimise suhtes
7. Teha korrigeerimine “Arenguprogrammi” vastavalt eelnevast küsitlusest esile kerkinud puudusele lapse või noore arengus.
8. Pärast kolme kuu möödumist viia läbi “Arenguprogrammi” arutelu koos noorega (tegemaks kindlaks, kuidas programm on toiminud).
9. Teha küsitlusest lähtuvalt täiendav “Arengukava” ning vastavalt sellele teha korrigeerimine “Arenguprogrammis”.
10. Pärast kuue kuu möödumist viia läbi “Arenguprogrammi” arutelu koos n lapsevanemaga ning kaasates selleks logopeedi ja juhtkonna.
11. Pärast arutelu teha “Arenguprogrammis” korrigeerimine.
12. Pärast aasta möödumist teha uus arutelu ning võtta vastu otsus lapse või noore edasiseks arendamiseks või laste- ja noortekodust välja suunamiseks, kui iseseisvalt elus toimetulev isiksus.

3. ABIKS ARENGUPROGRAMMI KOOSTAMISEL

ARENGUPROGRAMMI KOOSTAMISE JUHEND

Eesmärk

Kujundada lapse, õpilase ellusuhtumist ja tema valmisolekut astumiseks ühiskonna vastavalt tema puude astmele.

Ülesanne

Koostada arenguprogramm lapse füüsilisest- ja vaimsest arengutasemest, psüühilisest seisundist, psühholoogilistest alguuringutest ja tema enda soovidest lähtuvalt.

Tegevus

Programmi alustamiseks jälgida umbes ühe kuu jooksul last, õpilast, tutvuda põhjalikult tema toimikuga, vajadusel uurida tema kohta lisaandmeid eelmistest elukohtadest, koolist või asutustest. Viia läbi küsitlus "Küsitlus noortekodusse tulekul"

Eesmärk

Eesmärk tuleb sõnastada väga kongreetselt, lühidalt ja pika ajaperioodi peale.

Unistus

Mõtestada lahti eesmärk ja fantaseerida millisenahame last, õpilast näha programmi lõpul.

Nägemus

Meetodid, mida kasutada lapse, õpilase arendamiseks, et saavutada püstitatud eesmärk.

Taotlus

Milline on peamine ülesanne, et eesmärki realiseerida ja selle elluviimise etapid. Mõtted lapse, õpilase arendamiseks lähtuvalt küsitlusest.

Prioriteedid

Kelle sarnane laps, õpilane tahaks olla, kelle käitumine on temale eeskujuks, mida ta peaks tegema, et olla eeskujuks teistele lastele, õpilastele? Mis on tema tugevad küljed? Mis on tema jaoks elus kõige tähtsam? Mis peab olema tema elumuutuses kõige esmane?

Plaan

Kuidas hakata tegutsema, detailplaan koos selle realiseerimiseks kuluva ajaga. Lapse, õpilase seisukoht ja plaan enesearendamise üksikasjadest. Lapse, õpilase ja pedagoogi ühine tegevus liikudes eesmärgi poole.

Tegevuskava

Sotsiaalpedagoogi poolt lapse-, õpilasega kooskõlastatud tegevus koos alaeesmärkidega

Energiavarud

Eesmärgi saavutamiseks vajaminev inimressurs: pedagoogid, psühholoog, psühhiaater, õpetajad, terapeutid, teised lapsed, kaasõpilased.

Teostus

Liikumine täpselt tegevuskava alusel, kontrollides, analüüsides pidevalt teostatud tegevuse tõhusust ja ajast kinnipidamist.

Jälgimine

Pidevalt jälgida lapse, õpilase tegemisi ,kaasates selleks kolleege ja teisi lapsi ja õpilasi. Kuidas üks või teine mõjutamise viis arendab noort?

Õpetamine

Kindla suunitlusega individuaalne protsess, eesmärgiga õpetada lapsele, õpilasele eluliselt vajalikke teadmisi, oskusi.

Korrigeerimine

Lähtuvalt eesmärgist vaadata üle arenguprogramm ning teha parandusi või täiendusi plaani , arvestades lapse, õpilase arengut ja tema soove.

Eesmärgi saavutades lugeda arenguprogramm täideduks.

II. Seletus (arenguprogrammile)

1. EESMÄRK

Sõnastada konkreetselt ja lühidalt. Eesmärk peab välja tooma selle, kuhu isiksuse arendamisega tahetakse välja jõuda, nii et pärast programmi täitmist oleks noor võimeline astuma iseseisvasse ellu.

2. PLANEERITAV AEG

Lühike ajavahemik, mis oleks vajalik alaeesmärgi täitmiseks. Ajavahemik peab olema siiski reaalne, mille jooksul on võimalik teatavaid arendamise protsesse läbi viia.

3. NÄGEMUS. MEETODID

Nägemus on meetodite välja töötamise osa, mis kergendab arendamise protsessi.

Mõningad meetodid:

1. Verbaalne (sõnaline mõjutamine)
2. Mäng (mõjutamiseks kasutada mängulisi elemente või kindla süzeelisi sisuga mängu, rollimäng)
3. Konflikt (vastuolude MINA ja teised lapsed, kaasõpilased)
4. Distant (jälgida kaudselt, nii et arendatav ise seda ei märka)
5. Viga (Veameetod) ehitada arendamine üles eksimusel, nii et arendatav hakkab õige pea aru saama, et nii ei tohi teha
6. Kellele vaja (miks peab nii või naa tegema. Tulemust näeb alles pärast teatavate tegude tegemist)
7. Pettumus (ei täida lubadust, tuua esile pettumus)
8. Mugavus (Mugandumine) mul on kõik nii hästi, et.....
9. Saavutatud võit (plaanitu kiire õnnestumine ja seoses sellega arendatava premeerimine millegi erilisega, mis tekitab temas võidurõõmu)
10. Ise tegemine (selleks, et MINUS midagi toimuks, pean MA ise midagi kohe kiiresti tegema)

4. TAOTLUS. ÜLESANNE

Milline on peamine ülesanne, et eesmärk realiseeruks?

Küsitlusest ilmnunud soovid, taotlused.

5. PLAAN. ALAEESMÄRGID

Kuidas hakata tegutsema? Alaeesmärkide sõnastamine etappidele. Siin on kindlasti vaja küsida lapsevanemalt, mida ta ise sooviks kohe ja kiiresti arendada ja isegi seda

KUIDAS?. Samuti arvestada kolleegide, psühholoogi ja juhtkonna poolseid ettepanekuid.

6. ENERGIVARUD

Alaesmärkide saavutamiseks vajalik inimressurs (kolleegid, psühholoog, psühhiaater, terapeut, juhtkond, kaasõpilased jne)

7. JÄLGIMINE

Pidev lapse, õpilase jälgimine, kasutades selleks nii otsest, kui varjatud meetodit (varjatud meetod- kolleegide, tuttavate poolt märgatu fikseerimine)

8. KORRIGEERIMINE

Teatud ajavahemiku (Arenguprogrammis märgitud) järel teha vahekokkuvõte, analüüsides alaesmärgi täitmist (mittetäitmist) ning vastavalt selle seada uued eesmärgid või leida teised meetodid eelneva eesmärgi täielikuks elluviimiseks.

Salu Kooli õppekava kehtib alates 01. september 2020 a.